

ÅLESUND KOMMUNE

ÅRSMELDING

2019

INNHOOLD

Rådmannens kommentar	3
Medarbeiderresultat	5
Etikk, likestilling og samfunnsansvar	7
Årsrapport fra virksomhetsområdene	9
Interne tjenester og overføringer	10
Skoler og SFO	14
Barnehage	18
Undervisning annet	24
Hjemmetjenester	29
Sykehjem og legetjenester	37
Velferd og sosiale tjenester	46
Kultur og flyktning	58
Teknisk og fellesdrift	63
Befolkningsutvikling	67
Årsberetning	70
Kostra og nøkkeltall, konsern	77
Om årsmelding 2019:	82

RÅDMANNENS KOMMENTAR

2019 var et år som i stor grad ble preget av den kommende kommunesammenslåingen. Både politisk og administrativt fikk det å etablere den nye kommuneorganisasjonen stor oppmerksomhet. Kommunens ledere fikk større oppgaver ved at den nye organisasjonen skulle forberedes samtidig med at den eksisterende skulle drives som før. Målsettingen var at innbyggere, brukere og pasienter ikke skulle merke at vi i stadig sterkere grad ut over året driftet to system. Til en viss grad tror jeg vi lyktes, men det er ingen tvil om at den administrative kapasiteten ble gradvis redusert i 2019, i takt med at omstillingsarbeidet krevde mer og mer.

Innbyggerbehov og tjenesteproduksjon

Ålesund kommunes innbyggere fikk gode tjenester også i 2019.

Kommunen har målsetting om å bli bedre på brukermedvirkning og brukerinnflytelse, nettopp for at den enkelte tjenestemottaker og eventuelle pårørende skal oppleve at tjenesten ytes målrettet for å dekke avklarte behov. Dette er en krevende og løpende balansegang mellom standardisering og «skreddersøm». I de tilfellene vi ikke lykkes med individuell tilpasning, skal tjenestene evaluere prosessen og lære av tilbakemeldinger og eventuelle registrerte avvik.

Også i år hevdet Ålesund kommune seg godt i NHO sitt kommune-NM. Vi ble rangert som nr. 17 av 422, og dette må sies å være en veldig god plassering. Det som vurderes er næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Ålesund kommune fikk også prisen som Årets nynorsk-kommune, begrunnet i at vi fra 2020 blir landets største nynorsk-kommune, og at det var tatt grep for å forberede dette.

Kommunen fortsetter sin satsing på barn og unges helse, blant annet gjennom forebyggende folkehelseprogram i barnehage og skole. Kommunen fikk tildelt støtte til dette i 3 år fra et nasjonalt folkehelseprogram, og skal gjennomføre arbeidet i samarbeid med fylkeskommune og et utvalgt forskningsmiljø.

Av andre viktige saker fra 2019 kan nevnes at Bypakken for Ålesund fikk sin endelige avklaring, vi vedtok hovedplan for vann og avløp, plassering av nytt vannbehandlingsanlegg, etablering av aksjeselskap for å komme i gang med utviklingen på sørsida, plan for «Leve hele livet!», oppdatert boligpolitisk handlingsplan, interkommunal heldøgns barnevernsvakt

og studentmelding. Det ble videre bestemt at Kolvikbakken ungdomsskole skal rives for å gi plass til en helt ny skole, og Ålesund erklærte seg som «plastfri» kommune. I tillegg var det selvsagt mange, mange andre store og små saker til behandling i våre folkevalgte organ, og tema knyttet til bærekraft og klima og miljø får en stadig større plass i alles bevissthet.

Kommunens fagutvalg, formannskap og bystyre skal ha fortløpende kontroll med om tjenestene til innbyggerne leveres på en tilfredsstillende måte. Det ble i 2019 også arbeidet med å etablere en digital varslingsordning for innbyggere som vil si ifra om mistanke om misligheter.

Kommunens økonomiske situasjon

Aktiviteten i 2019 var markant høyere enn bevilget driftsbudsjett tilsa. Netto driftsresultat var negativt med 83 mill. kroner mot et forventet positivt resultat (budsjett) på 21 mill. kroner. Avviket på over 100 mill. kroner er langt fra tilfredsstillende.

Det har vært for lite fokus på tilpasning til vedtatte rammer, og mangel på ledelseskapasitet må ta deler av skylden for dette. Det er krevende å gjennomføre stramme prioriteringer, og resultatet viser at dette har sviktet. Kommunen drar derfor med seg for høy drift inn i 2020. Den bakenforliggende årsaken er at etterspørselen etter kommunens tjenester stiger, og at omstillingen til bruk av ny teknologi og kostnadsbesparende løsninger ikke går hurtig nok.

Samarbeid med andre

Ålesund kommune hadde i 2018 et utstrakt samarbeid med andre kommuner, utdannings- og forskningsmiljø, næringsliv og andre myndighetsnivå som fylkeskommune og fylkesmann. Det er stor bevissthet hos oss om at vi ikke kan skape en sterk region og et sterkt landsdelssenter alene, og det er gledelig at mange samler seg om FNs bærekraftsmål. Partnerskapet «Smarte Ålesund» viser at det etter hvert er mange bedrifter og organisasjoner som ser verdien i å samles og jobbe på tvers av sektorer og nivå for å både utvikle regionen og den enkelte bedrift.

Jeg vil til slutt takke alle folkevalgte og ansatte for godt samarbeid i 2019. Alle har etter min mening utvist et stort engasjement for å få ressursene til å strekke så langt som mulig til beste for kommunens innbyggere.

Ålesund 28. februar 2020

Liv Stette

Rådmann

MEDARBEIDERRESULTAT

Sykefravær 2019

Mål for sykefravær 2019:

Å redusere sykefraværet til 7,2 % i gjennomsnitt for 2019.

Resultat 2019

	Område	Sykefraværsprosent
1	Ålesund kommune:	7,5 %
19	Stab og interne tjenester	6,6 %
21	Skoler	7,3 %
22	Barnehager	8,6 %
29	Undervisning annet	7,6 %
31	Hjemmetjenester	8,9 %
32	Sykehjem	8,4 %
34	Helse og sosial	7,5 %
49	Kultur	3,6 %
59	Teknisk og felles drift	6,1 %

Kjønnsbalanse per 31.12.2019

Ålesund kommune skal ha en god profil på ansattgruppen når det gjelder kjønnsbalanse og stillingsstørrelse. Andel kvinner og menn skal være representert med minimum 40 % for at det kan sies å være jevn kjønnsbalanse. Gjennomsnittlig kvinneandel i norske kommuner er på ca. 78 %. Ålesund kommune ligger på 77,98 %. I 2018 var andelen kvinner på 77,91 %.

M1.1 Kjønnsbalanse Ålesund kommune

Navn	Verdi	Datointervall
Andel årsverk kvinner	77,98 %	2019
Mål (kjønnsbalanse)	60	
Mål (gjennomsnitt norske kommuner)	78	
Antall årsverk menn registrert i personaldatasystemet	713,08	2019

Antall årsverk kvinner registrert i personaldatasystemet	2 525,82	2019
Samlet antall årsverk registrert i personaldatasystemet	3 238,90	2019

M1.2: Andel årsverk av underrepresentert kjønn (kvinner eller menn) i virksomhetsområdene

Organisasjon	Verdi	Status	Trend
KULTUR	42,41 %		
INTERNE TJENESTER OG OVERFØRINGER	29,64 %		
TEKNISK OG FELLES DRIFT	29,56 %		
SKOLER /SFO	24,04 %		
HJEMMETJENESTER	16,68 %		
UNDERVISNING - ANNET	10,97 %		
SYKEHJEM	10,48 %		
HELSE- OG SOSIALE TJENESTER	8,70 %		
BARNEHAGER	6,31 %		

3. Antall årsverk per 31.12.2019

1	Ålesund kommune	3 238,9
19	Stab og interne tjenester	275,9
21	Skoler	816,9
22	Barnehager	182,5
29	Undervisning annet	97,8
31	Hjemmetjenester	709,8
32	Sykehjem	520,8
34	Helse og sosial	285,7
49	Kultur	112,6
59	Teknisk og felles drift	236,9

ETIKK, LIKESTILLING OG SAMFUNNSANSVAR

Ålesund kommune er ansvarlig for grunnleggende velferdstjenester og forvalter store ressurser på vegne av fellesskapet. Kommunen er gitt en betydelig makt som forvalter av en rekke lover og forskrifter. Ansatte og folkevalgte har et stort ansvar som forvaltere av fellesskapets ressurser, og den enkeltes oppførsel og handlemåte legger grunnlag for innbyggernes tillit og holdning til kommunen.

Ålesund kommune har i 2019 arbeidet forebyggende med gode rutiner og kompetanseheving. Kommunen har hatt et eget skriftlig verdigrunnlag og egne etiske retningslinjer. Disse har blant annet blitt brukt på de faste introduksjonsdagene for nye medarbeidere i kommunen.

Kommunen har en egen- og internkontroll og en strategi for anskaffelser.

I 2019 ble kommunens rutiner og system for varsling revidert. Det ble vedtatt egne retningslinjer for varslingsråd, og dette varslingsrådet ble opprettet høsten 2019.

Ålesund kommune er medlem av Transparency international Norge, og deltok bl.a. på medlemsmøte om antikorrupsjon i august 2019.

I 2019 har ansatte i Ålesund kommune bidratt til å utarbeide nytt verdigrunnlag og ny etisk standard for nye Ålesund kommune, som senere ble vedtatt av fellesnemnda og det nye kommunestyret.

Likestilling

I kommunens organisasjon drøftes eventuelle utfordringer om lønn og likestilling hvert år.

Gjennom arbeidet med et inkluderende arbeidsliv setter kommunen blant annet målsettinger for bidra til at flest mulig, også ved redusert arbeidshelse, kan fortsette å være eller komme i arbeid.

I Ålesund kommune som samfunn er inkludering av sårbare grupper og likestilling en del av et kontinuerlig arbeid for å påse at alle skal kunne være en del av fellesskapet.

Gjennom et godt offentlig tjenestetilbud for hele befolkningen er alle sikret gode tjenester for å kunne leve et verdig liv. Å kunne ha en meningsfylt fritid er viktig på flere plan. Å føle tilhørighet, oppleve mestring og å ha et nettverk vil kunne bidra til å forebygge sosial isolasjon og utenforskap.

Ålesund kommune prioriterer å følge opp lag og organisasjoner og annen frivillig aktivitet slik at det tilrettelegges for samarbeid og tiltak hvor alle er velkomne.

Selv i et moderne og multikulturelt samfunn som Ålesund, er inkludering og likestilling noe som det må arbeides med kontinuerlig. Dette er et arbeid som kommunen prioriterer for at alle innbyggere skal føle seg likeverdige og likestilte.

I Ålesund kommune arbeides det for at flyktninger skal bli en del av lokalsamfunnet. Dette innebærer blant annet å lære om norsk kultur, arbeidsliv, bli kjent og få et nettverk.

ÅRSRAPPORT FRA VIRKSOMHETSOMRÅDENE

INTERNE TJENESTER OG OVERFØRINGER

Om virksomhetsområdet

Interne tjenester og overføringer fungerer som støttefunksjoner for kommunens øvrige virksomheter og foretak, og består av rådmannens stab og fem virksomheter:

- Rådmannen
- Politisk sekretariat
- Administrasjon og forvaltning
- Kommunikasjon
- Kommuneadvokaten
- Helse og velferd
- Kultur og oppvekst
- Tildelingskontoret

Med driftsavtale:

- Kemneren
- Personal og organisasjon
- Økonomi
- Servicetorg og dokumentcenter
- IT.

Tjenestetilbudet

Rådmannens stab skal drive kontinuerlig utvikling i tett samarbeid med fagmiljøene i virksomhetene. Staben skal også fremskaffe godt og gjennomarbeidet faktagrunnlag for strategiske beslutninger både for administrativ og politisk ledelse. Staben skal arbeide tverrfaglig og helhetlig ut fra de ulike oppgavens omfang og i samarbeid med øvrige tjenester i kommunen. I stabsområdenes budsjett ligger det til dels store poster som skal overføres til andre, både kommunale og private virksomheter. Herunder overføringer til private barnehager, kirken, tros- og livssynssamfunn, Destinasjon Ålesund og Sunnmøre m.fl.

De interne virksomhetene gir hjelp og støtte til daglige drift i kommunens øvrige virksomheter. De skal levere tjenester i henhold til gjeldende driftsavtale.

2019 har vært et spesielt år der det er lagt ned mye arbeid i etablering av ny kommune. Dette har berørt hele organisasjonen, men kanskje spesielt rådmannens staber og de interne tjenestene. En rekke system innenfor personal, økonomi, IKT, dokumenthåndtering m.m. har vært berørt av overgangen, og krevd mye arbeid og ressurser for å ferdigstille. Dette har til en viss grad gått ut over den ordinære tjenesteproduksjonen og har også medført betydelig bruk av overtid. Sammen med andre kostnader som følge av kommunereformen, har dette for noen virksomheter ført til merforbruk i forhold til budsjett.

Personell

Interne tjenester og overføringer hadde ved årsskiftet 275,9 årsverk. Sykefraværet i 2019 var 6,6 %, noe som er under gjennomsnittet for kommunen på 7,5 %, men over målet for området på 5,53 %.

Det er et mål at Ålesund kommune skal ha god profil på ansattgruppen med hensyn til kjønnsbalanse og stillingsstørrelse. Ved årsskiftet var andelen kvinner 70,36 % av det totale tallet årsverk.

Økonomi

Regnskapet for 2019 for virksomhetsområdet, viser et merforbruk på 39,7 mill. kr. Det vises til informasjonen i tabellen under for resultatet til det enkelte team og interne virksomhet.

19 INTERNE TJENESTER OG OVERFØRINGER	Regnskap	Opprinnelig	Justert	Regnskap	Økonomisk
Virksomheter	2018	budsjett	budsjett	2019	avvik
		2019	2019		2019
1900 Rådmannen	9 932	7 082	7 381	12 452	5 071
1905 Politisk sekretariat	12 639	14 908	14 908	15 600	692
1920 Team administrasjon og forvaltning	65 407	71 016	71 351	68 770	- 2 581
1930 Team kommunikasjon	2 503	2 601	2 601	2 556	- 45
1931 Team kommuneadvokat	4 250	4 761	4 761	5 188	427
1932 Team konserninnkjøp	3 789	3 298	4 678	4 473	- 205
1933 Team helse og velferd	38 520	42 956	42 956	40 170	- 2 786
1935 Team kultur og oppvekst	342 211	332 255	324 847	357 892	33 045
1936 Tildelingskontoret for helse og omsorgstjen.	44 102	48 848	48 848	62 415	13 567
1950 Personal og organisasjon	31 051	32 873	33 488	39 207	5 719
1951 Økonomi	8 157	9 257	9 257	9 288	31
1952 Nordre Sunnmøre kemnerkontor	4 139	5 605	5 605	5 035	- 570
1953 Servicetorg og dokumentsender	11 986	13 920	14 571	13 193	- 1 378
1954 IT	25 233	29 514	29 514	21 166	- 8 348
1999 AVSATT BUDSJETT FOR OMR. 19	-	2 901	2 255	-	- 2 255
Totalt	603 918	621 795	617 021	657 404	40 383

Det største avviket ligger hos Team kultur og oppvekst og er knyttet til to områder. 16 mill. skyldes høyere utbetalinger til ikke-kommunale barnehager enn budsjettert. Det er også 17 mill. i overskridelser innen grunnskole fordelt på en rekke poster: skoleskys, spesialundervisning, Newton-rommet, leirskole, underfinansiert lærernorm m.m.

Tildelingskontoret har et stort avvik. Merforbruket er knyttet til økt antall timer med brukerstyrt personlig assistent (BPA).

Merforbruket hos rådmannen på 4,2 mill. skyldes manglende refusjon fra fylkeskommunen på 1,8 mill. og Byen som regional motor (BRM) på 2,1 mill. Refusjoner vil komme i 2020.

Personal melder om et merforbruk på 5,7 mill. Dette skyldes bl.a. at en utgift på 1,2 mill. i KS-kontingent er ført i denne virksomhetens regnskap, mens budsjettet ligger hos administrasjon og forvaltning. Der er dermed en tilsvarende besparelse i dette teamet. Videre skyldes overskridelsen mye bruk av overtid, særlig mot slutten av 2019 der det var mye ekstraarbeid i forbindelse med overgang til ny kommune. Også økte kostnader til tillitsvalgte er en del av bakgrunnen for merforbruket i personalvirksomheten.

Det meldes også om enkelte større besparelser, særlig innenfor IT-virksomheten. Dette forklares bl.a. med at det ikke har vært kapasitet til å gjennomføre tilstrekkelig utskifting av PC-er m.m. Den manglende kapasiteten begrunnes med et betydelig merarbeid i forbindelse med overgangen til ny kommune. Det er ca. 700 gjenstående PC-er som må byttes ut snarest (da er det også tatt med PC-er fra alle de fem kommunene som utgjør nye Ålesund). Dette vil gi en kostnad på ca. 7 mill. kroner som vil påløpe i 2020.

Bruker

Interne virksomheter og rådmannens stab arbeider kontinuerlig med å utvikle gode systemer for brukerdiallog. Dette gjelder både kommunens nettside, deltakelse på sosiale medier og system for innsyn, søknader, klager m.m. Alle interne virksomheter og stabsteam er lokalisert på rådhuset, og adkomst til virksomhetens lokaler er følgelig tilgjengelig for funksjonshemmede. Ålesund kommunes nettsider oppfyller kravene til universell utforming satt av Difi. Eventuelle videoer til bruk på nett og i sosiale medier, tekster.

IT viderefører arbeidet med utbygging av trådløst nett til boenheter i kommunale omsorgsbygninger og boliger for personer med tilretteleggingsbehov, og har nå nådd ca. 81 %.

Stabsområdene og virksomhetene samarbeider både på tvers av organisasjonen og med eksterne aktører. Flere har også dialog med innbyggere og andre samarbeidspartnere hvor de får tilbakemeldinger på arbeidet sitt.

Samfunnsutvikling

Det er et mål at alle virksomheter og team gjennomfører ROS-analyse og reviderer denne årlig. 4 av de 14 virksomhetene og teamene innenfor virksomhetsområde interne tjenester og overføringer oppgir at de har gjort dette de siste 12 månedene.

Virksomhetsområdet bidrar i arbeidet for en bedre folkehelse. Gjennom nettsider, Facebook og Twitter informerer blant annet team kommunikasjon, i samarbeid med folkehelsekoordinatoren, om aktuelle aktiviteter og turer som er tilgjengelige gjennom kommunens nettverk og gjennom frivillige organisasjoner.

Folkehelsekoordinatoren har sin stilling i team helse og velferd, og arbeider aktivt sammen med en lang rekke frivillige lag og organisasjoner, skoler, barnehager, institusjoner samt flere instanser i kommuneorganisasjonen. Folkehelse rapport for Ålesund kommune med oversikt over helsetilstanden til innbyggerne, var ferdig i januar 2019. Denne har bidratt til å danne grunnlag for nye Ålesund kommunes planstrategi. Ut i fra dette skal det lages en handlingsplan som vil involvere ulike virksomheter i kommunen og medvirkning fra innbyggere, lag og organisasjoner. Folkehelsekoordinatoren koordinerer arbeidet med kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Miljørettet helsevern og smittevern er også lagt til teamet, de utfører et viktig arbeid for folkehelsen og er godt i gang med lovpålagte tilsyn av ulike private- og offentlige bedrifter i kommunen. Kommuneoverlegen deltar i dette arbeidet. Det gjennomføres også svømmeopplæring i barnehagene.

Tilsyn og kontroll

For å opprettholde en forsvarlig drift, er det nødvendig at virksomhetene innehar nødvendig kompetanse innenfor relevante fagfelt. Alle virksomhetene innenfor virksomhetsområdet har nødvendig kompetanse innenfor sine fagfelt.

Team administrasjon og forvaltning har systemansvar for kommunens kvalitets- og avvikssystem Compilo. Implementering av og opplæring i systemet er gjennomført i deler av kommunen, og pågår i andre deler. Dette er et system som skal videreføres til nye Ålesund, og det legges derfor stor vekt på at alle virksomhetene skal ta i bruk dette systemet. Innenfor virksomhetsområdet 1 interne tjenester og overføringer har 10 av 14 virksomheter/team tatt i bruk Compilo allerede.

SKOLER OG SFO

Om virksomhetsområdet

Virksomhetsområdet har i 2019 bestått av 12 barneskoler, 4 ungdomsskoler, 1 kombinert barne- og ungdomsskole og 13 skolefritidsordninger (SFO).

Tallene for sykefravær er pr. 31.12.2019. Regnskapstallene er pr. 19.02.20.

Tjenestetilbudet

11 av virksomhetslederne rapporterer at de leverer tjenester i henhold til driftsavtalene. Flere er tydelige på at det har vært et utfordrende år, og at det har vært svært utfordrende å holde tildelt budsjetttramme. Det vises til manglende/utdatert pc-utstyr og manglende muligheter for innkjøp. Noen skoler har også utfordringer med å gi tilstrekkelig tospråklig undervisning til dem som har krav på det.

Flere av rektorene melder om store utfordringer med å tilby godt nok tilbud til dem som har behov for tilpasset opplæring. Behovet for spesialundervisning blir prioritert før tilpasset opplæring, og enkelte skoler melder at de ikke har nok kapasitet til å levere denne tjenesten på en god nok måte. Av økonomiske utfordringer nevnes ny lærernorm, ny lederstruktur, gratis SFO og 13+ for barn og unge med funksjonshemming,

Ålesund kommune ligger høyt i andel spesialundervisning, i forhold til kommuner vi kan sammenligne oss med. Det var satt et mål om andel spesialundervisning på 18 %, men skolene ligger likevel på 23 % ved årets slutt. Det jobbes likevel godt med ulike spesialpedagogiske tiltak i samarbeid med PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste). PPT har fulgt ekstra tett opp noen av skolene som har hatt høy andel spesialundervisning. Det er også satt ned ei gruppe som skal arbeide fram en ny økonomisk tildelingsmodell for skoleområdet. Ett av målene i denne gruppa er å bidra til å endre trenden med økende spesialundervisning.

Det koster mye å tilrettelegge opplæringstilbudet for elever med store helseutfordringer. Enkelte skoler gir tilbakemeldinger om at dette gir både praktiske og økonomiske utfordringer som er vanskelig å løse innenfor de gitte økonomiske rammene.

Ålesund kommune fikk i 2019 tilføring av statlige midler/tilskudd som er øremerket lærerstillinger i prosjektet «Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats fra 1-10.trinn». Det er et krav at skolene i Ålesund kommune oppfyller den lovbestemte lærernormen. Det

har blitt ført tilsyn fra fylkesmannen fordi Ålesund kommune ikke oppfylte normen pr. 26.04.2019. Tilsynet ble avsluttet etter redegjørelse fra kommunen. Registrerte GSI-tall oktober 2019 viser at Ålesund kommune totalt sett oppfylte lærernormen med god margin, men at flere av ungdomsskolene isolert sett ikke oppfylte kravet. Det har for enkelte av skolene vært vanskelig å få tak i den kompetansen de har søkt etter, og de har derfor ikke tilsatt. Rådmannen har sendt tydelige signal på at skolene må oppfylle lærernormen. Grappa som arbeider med ny tildelingsmodell, legger stor vekt på oppfyllelse av lærernorm i sitt arbeid.

Personell

Virksomhetsområdet Skole og SFO har 816,9 årsverk ved årets utgang. Dette er en økning fra 777 årsverk. Noe av økningen kan skyldes lederstrukturen og lærernormen. Oppdateringen av elevtall pr 01.10.19 viser at Ålesundsskolen har totalt 5 539 elever.

Mål for sykefravær i 2019 var 6,01%. Det totale sykefraværet for virksomhetsområdet i 2019 er 7,3 %. Dette er en liten økning i forhold til 2018, da resultatet var 6,45 %. I følge skolenes egne rapporter jobbes det bevisst med sykefraværet, og det meldes om lite arbeidsrelatert sykefravær. Det ser ut som skolene tar dette temaet alvorlig og jobber tett og systematisk med å få sykefraværet redusert.

Økonomi

Regnskapet til virksomhetsområdet viser et merforbruk på 39,1 millioner kroner.

Det vises til informasjonen i tabellen under for resultatet ved den enkelte virksomhet.

21 SKOLER/SFO	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Økonomisk avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
2100 Aspøy skole	23 147	20 668	25 683	26 891	1 207
2101 Blindheim skole	47 150	43 264	45 572	48 584	3 012
2102 Emblem skole	17 516	19 569	19 717	21 218	1 501
2103 Flisnes skole	25 730	26 326	27 133	27 197	64
2104 Ellingsøy barne- og ungdomsskole	25 686	25 610	26 816	29 888	3 073
2105 Hessa skole	29 108	30 829	32 339	32 701	361
2106 Larsgården skole	19 108	18 889	19 708	20 221	513
2107 Lerstad skole	20 123	20 270	21 201	22 537	1 336
2108 Hatlane skole	61 218	58 409	61 196	69 255	8 059
2110 Spjelkavik skole	55 810	48 502	55 291	63 236	7 945
2111 Stokke og Vik skole	12 113	13 216	14 216	14 079	- 137
2113 Voldsdalen skole	26 774	25 274	29 410	31 282	1 872
2114 Åse skole	29 220	26 374	27 841	34 294	6 453
2120 Blindheim ungdomsskole	35 346	32 885	35 375	38 215	2 840
2121 Spjelkavik ungdomsskole	46 312	45 523	50 763	51 837	1 074
2122 Skarbøvik ungdomsskole	21 834	19 848	22 854	23 487	633
2123 Kolvikbakken ungdomsskole	34 478	36 574	42 845	42 548	- 297
2199 AVSATT BUDSJETT FOR OMR. 21	-	34 623	400	-	- 400
Totalt	530 672	546 653	558 361	597 469	39 108

Noen av skolene ble tildelt noe friske midler i løpet av året ved en budsjettjustering sommeren 2019.

Alle skoler har ansatt i tråd med ny ledelsesmodell. Gjennomføringen av modellen har gått raskere enn det var avsatt budsjettmidler til, og er årsaken til at noen av skolene har fått økonomiske avvik. Det er satt av 20 mill. kroner i budsjettet for 2020 til ny ledelsesstruktur.

Konklusjonen er at driftsnivået overskrider gitt budsjetttramme pga.:

- Ledelsesstrukturen (lønn til ledergruppen).
- Spesialundervisning/vedtak
- Vikarbruk ved korttids sykemeldinger
- Innkjøp
- Elever med store helsemessige utfordringer

Vikarbehovet kan være noe variabelt. Noe av spesialundervisningen og andre vedtak var kjent ved budsjettprosessen for 2019, men flere vedtak har tilkommet i løpet av året. Ny

ledelsesstruktur er kommentert over. På enkelte skoler velger ledelsen å ta et ganske høyt antall av vikartimene, for å unngå store vikarutgifter. Vikarbruken har likevel hatt en drastisk økning på 125 % fra 2010 til 2019.

Samfunnsutvikling

Alle virksomheter har gjennomført ROS-analyse i 2019. Det utarbeides både en helhetlig overordna ROS-analyse, og en egen ROS-analyse pr. skole. Flere av skolene deltar også i prosjektet «Skolemiljø og krenkelse» som handler om trygt og godt skolemiljø. Skolene har gjennomført brukerundersøkelser, blant annet ved bruk av «Klassetrivsel», og brukt resultatene fra disse til forbedrings- eller endringsarbeid på den enkelte skole.

Tilsyn og kontroll

Det arbeides med internkontroll og kvalitet i skolene. Når det gjelder rapportering av avvik i skolen arbeides det i dag litt ulikt. I 2019 har skolene totalt levert inn 523 avviksmeldinger fordelt på 14 skoler, mot 298 avviksmeldinger fordelt på 14 skoler 31.05.2019.

Compilo, som benyttes til avviksrapporteringen, vil komme med en større oppgradering i løpet av vår/høst 2020, og det forventes da at alle skolene tar dette systemet i bruk. En av skolene har hatt et omfattende tilsyn om «Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø». Resultatet av tilsynet var at Fylkesmannen konkluderer med at skolen oppfyller regelverket innfor de områdene det ble ført tilsyn med.

BARNEHAGE

Virksomhetsområdet har i 2019 bestått av 13 kommunale barnehager. I tillegg fikk 32 private barnehager tilskudd fra kommunen. Kommunens tilskuddssatser til private barnehager beregnes ut fra kommunens regnskap for kostnader til ordinær barnehagedrift.

Kommunen utfører felles hovedopptak for alle barnehagene, og har i tillegg løpende opptak gjennom hele året. Hovedopptaket våren 2019 viste at alle søkere med rett til plass fikk tilbud om plass i barnehage barnehageåret 2018/2019. Ytre bydel, Ellingsøy, Lerstad og Flisnes er pressområder og har mange barn på venteliste. Alle barnehager fylte opp sine plasser i 2019.

Ålesund kommune har siden våren 2009 kunnet melde om full barnehagedekning etter hovedopptakene. Den totale kapasiteten i barnehagene i Ålesund kommune har i 2019 vært tilstrekkelig i henhold til loven. Ålesund kommune har en høy barnehagedekning, og 92,6 % av barna 1- 5 år er i barnehage. Kostratall viser at enhetskostnadene er ganske normale i de kommunale barnehagene.

Maksprisen for en barnehageplass har i 2019 vært 3 040 kroner. Kommunen ivaretar en nasjonal ordning som sikrer at ingen familier skal betale mer enn seks prosent av inntekten for en barnehageplass. Familier med lavere inntekt enn 557 333 kroner betaler mindre enn den nye maksprisen for en barnehageplass.

Kommunen som barnehagemyndighet skal sikre at barna får et godt pedagogisk og trygt barnehagetilbud. Gjennom aktiv veiledning, godkjenning og tilsyn skal kommunen se til at barnehagene drives i tråd med de kravene som stilles i lov og regelverk.

Tjenestetilbudet

Andel barn i Ålesund kommune med barnehageplass, er 92,6 %. Andel barn i kommunale barnehager er 26,1 %.

Kommunale barnehager har gitt tilbud om 906 barnehageplasser (omregnet barn over 3 år). Kapasitetsutnyttelsen i barnehagene er 100 %. Målet om utnyttelse av kapasitet er satt til 98 %.

Ut fra årsrapportene og tertialrapportene i 2019 kan en si at tjenesteproduksjonen på virksomhetsområdet har vært i samsvar med gjeldende driftsavtaler.

Ålesund kommune skiller seg fra andre kommuner i kostragruppe 13 ved at det er færre barn som får ekstra ressurser, og at det enkelte barn mottar flere enkelttimer i styrket tilbud enn i sammenlignbare kommuner. I 2019 mottok 172 barn i kommunale og private barnehager forsterket førskoletilbud. Dette er en liten reduksjon fra 2018 på antall vedtak. I tillegg har Ålesund kommune fattet vedtak for 7 barn som mottar hjelp i andre kommuner. Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barnet hjelp og støtte i utvikling og læring i f.eks. språklige og sosiale ferdigheter.

Andel minoritetsspråklige barn i barnehagene i Ålesund øker jevnt. I 2013 var det 7,5 % av barn fra språklige og kulturelle minoriteter med barnehageplass, i 2017 var det økt til 10,9 %. I kommunale barnehager er andelen minoritetsspråklige barn ved årsskiftet 2018/2019 17,44 %. Det er flest minoritetsspråklige barn i bynære barnehager. I 2019 er det registrert 158 minoritetsspråklige barn i kommunale barnehager. En flerkulturell barnehage innebærer både utfordringer og muligheter. Mangfoldet representerer en viktig ressurs som beriker læringsmiljøet og gir et godt utgangspunkt for liv og virke i et mer og mer internasjonalt samfunn. Dette er likevel ei utfordring fordi det krever kompetanse hos de ansatte. Kompleksiteten i gruppene gjelder først og fremst barnets morsmål og den kulturelle bakgrunnen barna har. Barnehagen sin viktigste oppgave er å gi barna ferdigheter i norsk språk og sosialt samspill, fordi dette er avgjørende for barnas mestring og utvikling senere i livet.

Satsingsområder/måloppnåelse

Våren 2018 startet de fem kommunene som nå er nye Ålesund, et felles utviklingsarbeid kalt OPP OG FRAM for alle barnehageansatte i kommunene. Kompetansehevingen omfatter 1000 ansatte.

Tema for 2019 har vært progresjon og vurdering, livsmestring og helse, overganger og mangfold.

I løpet av ett år vil følgende aktiviteter foregå:

- hele personalet deltar på en fagdag ut fra valgt fag
- Høgskulen i Volda lager et digitalt opplegg med utgangspunkt i tema som barnehagene gjennomfører på egen hånd
- arbeidsgruppene får to veiledninger; en fysisk og en via Skype
- det avholdes to styrersamlinger per år

Personell

Ny pedagog- og bemanningsnorm trådte i kraft fra 01.08.2018. Virksomhetsområdet hadde første halvdel av 2019 totalt ca. 163 årsverk grunnbemanning pluss 20,3 årsverk til barn med nedsatt funksjonsevne. Dette er i henhold til budsjett og driftsavtaler. Per 31.12. benyttes det totalt 182,5 årsverk i kommunale barnehager. Antall årsverk på virksomhetsområdet varierer noe fra første og siste halvdel av barnehageåret som følge av at antall barn med nedsatt funksjonsevne varierer fra år til år.

Kostratall fra 2019 viser at antall barn korrigert for alder per årsverk i kommunale barnehager er 6.

Det har i 2019 vært arbeidet med rekruttering av nye styrere i Ålesund kommune. Tre har gått av med pensjon og tre andre har blitt virksomhetsledere for bydelsbarnehager i nye Ålesund kommune.

Det arbeides aktivt med å finne personell med riktig formell kompetanse, og også med rekruttering av førskolelærere i samarbeid med skole- og opplæringskontor. Kommunen legger også godt til rette for videreutdanning av assistenter i barnehagene. Det er en utfordring å finne dyktige vikarer.

Satsingen på forebyggende sykefraværarbeid i form av NED – prosjektet i de kommunale barnehagene har vært videreført i 2019. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom NAV Arbeidslivssenter og KS.

Satsingen på sykefraværarbeidet har gitt resultat. Det totale sykefraværet er redusert fra 8,92 % i 2018 til 8,6 % i 2019. Dette er litt over målet på 8,44 % og en fin utvikling. Måloppnåelse på antall gjennomførte medarbeidersamtaler i 2019 er 100 %. Det er en liten positiv utvikling siden forrige år.

Økonomi

Kommunale barnehager har gjennom mange år hatt svært stramme budsjett. Dette gir utslag i regnskapet for 2019. Budsjettet til kommunale barnehager var i 2019 94,3 millioner kroner. Regnskapet til virksomhetsområdet viser et merforbruk på 1,92 million kroner per 31.12.

Merforbruket på generell drift (201) er på 1,1 million kroner. Merforbruket skyldes i stor grad økte lønnsutgifter og utgifter til vikarer ved sykdom og ferieavvikling. Barnehagene følger regjeringens minstekrav til bemanningsnorm. Dette er en god plattform for

barnehagene, men fører også til økte vikarutgifter. En del av merforbruket skyldes overtidsbetaling fordi møtevirksomhet må utføres på kveldstid.

Det er merforbruk på styrket tilbud på kroner 692 787. Merforbruket bunner i høyere utgifter til lønn enn hva vedtakene foreskriver. Det er også utgifter til vikarer.

Av de kommunale barnehagene var det 8 barnehager som gikk med underskudd, mens de øvrige 5 barnehagene endte med overskudd.

Det vises til informasjonen i tabellen under for resultatet til den enkelte virksomhet. Statistikk som framgår av denne rapporten kan variere noe fra opplysninger som virksomhetslederne har gitt i sine rapporter. Grunnen til dette er at opplysninger er hentet ut på forskjellige tidspunkt.

BARNEHAGER	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Øk. Avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
ELLINGSØY BARNEHAGE	9 578	9 318	9 890	10 830	940
FAGERLIA BARNEHAGE	8 834	9 885	9 885	9 512	-373
FREMMERHOLEN BARNEHAGE	9 197	9 315	9 743	10 333	590
HESSA BARNEHAGE	38	40	40	5	-35
LERSTAD BARNEHAGE	5 214	5 695	5 695	5 558	-137
MIDTBYEN BARNEHAGE	7 285	6 954	6 954	7 001	47
NØRVE BARNEHAGE	7 265	7 474	7 474	7 648	174
RATVIKÅSEN BARNEHAGE	3 906	3 853	3 853	4 160	307
SKARBØVIK BARNEHAGE	7 384	8 093	8 093	8 595	502
STOKKE BARNEHAGE	2 210	2 482	2 482	2 385	-97
STORHAUGEN BARNEHAGE	6 920	8 477	8 477	8 906	429
ÅSEMULEN BARNEHAGE	5 145	5 712	5 712	5 656	-56
KVENNANESET BARNEHAGE	5 380	6 180	6 180	5 676	-504
RABBEVÅGEN BARNEHAGE	9 026	9 791	9 791	9 928	137
0	87 382	93 269	94 269	96 192	1 923
Totalsum	87 382	93 269	94 269	96 192	1 923

Noe av årsaken til varierende forbruk og resultat for barnehagene er hovedsakelig knyttet til refusjoner fra stat (sykelønn), fylkeskommune og andre kommuner.

Bruker

Virksomhetene prioriterer daglig kontakt og et nært samarbeid med foreldre. Det arrangeres foreldremøter, møter i samarbeidsutvalg, foreldresamtaler i tillegg til sosiale arrangement. Dagens foreldre stiller i økende grad krav til driften av barnehagene i tillegg til tilrettelegging for spesifikke ønsker for enkeltbarnet. Samtlige kommunale barnehager har i 2019 gjennomført minst to samarbeidsutvalg (foreldreutvalg).

Det er ikke utført brukerundersøkelse for barnehagene i 2019. En felles brukerundersøkelse ble gjennomført blant foreldre/foresatte til barn i de kommunale og private barnehagene i perioden 7.– 20. mars 2016.

Samfunnsutvikling

Alle barn med lovfestet rett til plass har blitt tilbudt plass. Dette er avgjørende for en kommune i sterk vekst, og for å sikre barnehagetilbud i tråd med det behovet familiene har. Ålesund kommune ønsker barnehager med høy kvalitet på både inne- og utearealet. Robuste og bærekraftige barnehager krever et barnehagebygg som har fleksible arealer, slik at sammensetningen av grupper kan bli tilpasset den til enhver tid gjeldende alderssammensetningen av barnegruppa. Kommunen har to barnehager som ikke bygningsmessig er tilpasset barn med spesielle utfordringer. Mangel på tilpassede bygg gjør at barn med funksjonsnedsettelse, i enkelte tilfeller ikke får tilbud i den barnehagen foreldrene ønsker.

Folkehelse

Høsten 2018 startet Ålesund kommune tilbud om svømme/vanntilvennings-kurs for førskolebarna i Ålesund. Barna har blitt trygge i vann og mange av dem har lært seg å flyte. Svømmeklubben har også gitt tilbud om barnehagesvømming, så totalt sett har de aller fleste førskolebarna i Ålesund gjennomført svømmekurs. Svømmekurset ble videreført høsten 2019.

Barnehagene har stort fokus på bevegelse, hygiene og kosthold. Barna og personalet bruker tilgjengelig terreng rundt barnehagen slik at barna blir kjent med nærmiljø som fjell, sjø, park osv. Fiskesprell-kurs er en direkte oppfølging av regjeringens handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen. Kursene legger opp til at barna skal lære å like fisk og sjømat.

Halvparten av de kommunale barnehagene har gjennomgått miljøsertifisering, og det er fokus på miljøbevissthet gjennom konkrete tiltak i hverdagen. Barn skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen heter det i barnehagelovens formålsparagraf. Barnehagene vektlegger aktiviteter som er med på å fremme en begynnende forståelse for bærekraftig

utvikling. Å få gode naturopplevelser og å bli kjent med naturens mangfold er sentralt for dannelsen av et miljøbevisst menneske.

Det er et mål at alle virksomheter gjennomfører ROS-analyse og reviderer denne årlig. De fleste kommunale barnehagene har gjennomført dette i 2019.

Tilsyn og kontroll

Ålesund kommune er lokal barnehagemyndighet og skal påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk. Kommunen gjennomfører tilsyn med alle barnehagene i kommunen. I 2019 ble det gjennomført to uanmeldte tilsyn og oppfølginger av økonomiske tilsyn. Det har i tillegg vært oppfølging av henvendelser fra foreldre

I 2019 ble det arrangert 10 nettverksmøter for virksomhetslederne i kommunale barnehager, og 3 felles møter med private og kommunale barnehager.

Alle kommunale barnehager er godkjent etter «forskrift om miljøretta helsevern i skoler og barnehager». Unntaket er utegruppa på Ellingsøy barnehage.

UNDERVISNING ANNET

Om virksomhetsområdet

Virksomhetsområdet undervisning anna består av tre virksomheter:

- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
- Voksenopplæring
- Alternativ opplæring

Tjenestetilbudet

Pedagogisk- psykologisk tjeneste (PPT) er sakkyndig instans i vurderingen om barn i barnehage, elever i grunnskolen og eventuelt voksne, kan ha rett til spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning på bakgrunn av lavt læringsutbytte faglig og/eller sosialt. Sakkyndighetsoppgaver knytter seg også til vurdering av logopedtilbud og tildeling av aktuelle hjelpemidler fra NAV i opplæringen. Etter avtale med fylkeskommunen, kan PP-tjenesten gi tilbud til elever fra andre kommuner, dersom elevene plasseres i barnevernsinstitusjon i Ålesund kommune. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten samarbeider med barnehager og skoler for å utvikle god praksis og gode utviklings- og læringsmiljø som kan ivareta og inkludere barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov i de allmennpedagogiske tilbudene og den ordinære opplæringen.

Ålesund voksenopplæring tilbyr opplæring i norsk og samfunnskunnskap til innvandrere og flyktninger, grunnskoleopplæring inklusive spesialundervisning til voksne og logopedi til barn etter. All opplæring skjer på bakgrunn av gjeldende lovverk. Rådgivning, veiledning og kartlegging er en del av tilbudet i Ålesund voksenopplæring.

Alternativ opplæring, Stafsethneset er et tilbud til grunnskoleelever på niende og tiende trinn i Ålesund kommune som er lite motiverte og trenger andre opplæringsmuligheter enn det normalskolen kan tilby. Elevene har enkeltvedtak om spesialundervisning. **Broen** er retta mot ungdom mellom 16 - 21 år, som av ulike årsaker trenger ekstra tilrettelagt støtte og veiledning inn mot arbeidslivet eller i videre utdanning.

Måloppnåelse

PPT

På bakgrunn av opplæring av LEAN – metodikk som effektivitetsverktøy, er virksomheten a jour med sin saksbehandling ut i fra forvaltningslovens frister. Virksomheten må fortsette å arbeide for å holde seg innenfor lovens frister for skoleområdet.

Voksenopplæring

Virksomheten ligger i toppsjiktet nasjonalt i andel flyktninger som fullfører grunnleggende norsk og samfunnsfag.

Alternativ

Alternativ opplæring er under omorganisering. Kommunens samarbeid med fylkeskommunen for Broen, ble avslutta 31.07.19. Kommunen beholder tilbudet Broen i kommunal regi for neste år med kontinuerlig evaluering av behov.

Personal

Virksomhetsområdet undervisning annet har i henhold til budsjett og driftsavtaler 97,8 årsverk i 2019. Sykefraværet er 7,6 % i perioden. Dette er over målet på 6,45 %.

Virksomhetsområdet har en turnover på 5,6 %. Måloppnåelse på antall gjennomførte medarbeidersamtaler de siste 12 månedene er 93 % med en positiv utvikling siden forrige periode.

Økonomi

Regnskapet til virksomhetsområdet viser et merforbruk på 1,9 million kroner ved årsslutt. Det vises til informasjonen i tabellen under for resultatet til den enkelte virksomhet.

Økonomisk resultat de siste årene:

VIRKSOMHETSOMRÅDE	2018	2019	2019	2019	2019
UNDERVISNING ANNET	35 844	36 521	36 521	38 499	1 978

Resultat for den enkelte virksomhet:

UNDERVISNING ANNET	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Øk. Avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
VOKSENOPPLÆRINGSSENTERET	14 268	15 203	15 203	15 371	168
ALTERNATIV OPPLÆRING	4 493	4 701	4 701	4 884	183
PPT	17 083	16 617	16 617	18 244	1 627
Totalsum	35 844	36 521	36 521	38 499	1 978

Kommentar til tabell:

PPT: Merforbruket skyldes lønnsmidler i henhold til antall årsverk.

Voksenopplæring holder seg innenfor budsjett med hensyn til utgifter, til tross for store utgifter knytta til privat utbygging av Badeland der man måtte leie lokaler på Brisk. Virksomheten har hatt reduserte inntekter på grunn av færre deltakere i introduksjonsordningen.

Alternativ opplæring har kjøpt ny båt i opplæringsøyemed og har hatt merforbruk knytta til lønn.

Bruker

Voksenopplæring har gjennomført digitale trivselsundersøkelser i alle tre avdelinger. Undersøkelsen er oversatt til 13 ulike språk.

Samfunnsutvikling

Voksenopplæring har sammen med Røde Kors organisert trening for voksne innvandrerkvinner ute. Det har vært gjennomført egne treningsgrupper for menn.

Det er gjennomført foreldrekurs basert for både for mødre og for fedre. Det er gjennomført kurs om seksualitet.

Voksenopplæringen har organisert åpent hus med utstillinger og internasjonal mat. Det er også organisert språkgrupper på Skansen. Det er organisert rusforebyggende kurs, delvis gjennomført av Politiet. Virksomheten har også organisert deltakelse i gatemeglingskurs og Fargespill. Skolen har gjennomført skoleutviklingsarbeidet «Skolemiljø og krenkelsler.»

Alternativ opplæring har vedlikeholdt friluftsområdet ved naust og skolebygning på Stafsethneset.

Kvalitet, tilsyn og kontroll

Voksenopplæring har deltatt i kommunens utviklingsarbeid «Trygt og godt skolemiljø», samt innført fagfornyelsen på lik linje med grunnskolene. Skolens ledelse deltar i lederutviklingsprogram i regi av kommunen.

Alternativ opplæring har gjennomført livredningsprøve. ÅKE (Ålesund kommunale eiendom) har gjennomført tilsyn og reparert tak og vegg på låve, samt gjort innretningstiltak i stabbur.

Dokumenterte avvik for virksomhetsområdet:

Enheter	Antall avvik	Kategorier	
Alternativ opplæring, Stafsethneset skole og Broen		HMS	
		Organisasjon	
		Tjeneste/bruker	
PPT	2	HMS	1
		Organisasjon	
		Tjeneste/bruker	1

Ålesund voksenopplæring	4	HMS	3
		Organisasjon	
		Tjeneste/bruker	2

Kommentar til tabell:

Det er få meldte avvik på virksomhetsområdet. Det er ikke meldt om avvik knytta til trussel eller vold. Virksomhetene må arbeide videre med avviksoppfølging og forbedringsarbeid, herunder opprette prosedyrer for sitt område i henhold til lovverk, forskrifter og kommunale rutiner.

HJEMMETJENESTER

Om virksomhetsområdet

Virksomhetsområdet besto i 2019 av:

- Hjemmetjenester ytre bydel
- Hjemmetjenester midtre bydel
- Hjemmetjenester indre bydel
- Psykisk helse og rustiltak
- Bo- og miljøtjenester

Hjemmetjenestene ytre, midtre og indre besto av åtte avdelinger med åpen omsorg (hjemmesykepleie), to bokollektiv fortrinnsvis for eldre, samlokaliserte aldersboliger og 10 samlokaliserte boliggrupper for funksjonshemmede.

Bo- og miljøtjenesten besto av fire samlokaliserte boliggrupper for til sammen 34 personer, 6 barn/unge i ulike barneboliger og 21 barn/unge under 18 år og 13 voksne over 18 år i avlastningsbolig.

Psykisk helse og rustiltak besto av psykisk helseteam, miljøterapeutisk team, ambulerende team rus, habiliteringsteam autismspekterforstyrrelser, fire samlokaliserte boliggrupper innen psykisk helse, en samlokalisert boliggruppe innen autismspekterforstyrrelser, boliger rehabilitering rus, akuttboliger, krisesenter for menn, dagtilbud innen psykisk helse, Rask psykisk helsehjelp, fengselshelsetjeneste, prosjekt Housing First, og oppfølging bostedsløse.

Tjenestetilbudet

Antall brukere i åpen omsorg er omtrent det samme som foregående år, men det registrerte vedtakstimetallet ved årsslutt har gått litt ned. Dette skyldes sannsynligvis vedtakstekniske justeringer i pasient-journalsystemet.

Fortsatt er tjenestevolumet størst i indre bydel.

De fleste virksomhetene melder om begrenset tilgang på fagpersoner i faste stillinger på høgskolenivå. Tilgangen på fagpersoner på videregående nivå er tilfredsstillende. Det har til en viss grad vært utfordrende å få ansatt fagpersoner i vikariat og mindre stillingsstørrelser.

Det har i 2019 vært mange utfordrende saker vedrørende behov for særlige avlastningstiltak og akutte boligbehov for personer med nedsatt funksjonsevne. På grunn av blant annet mangel på samlokaliserte boliger med heldøgns bemanning, er det iverksatt flere midlertidige løsninger som har bidratt til kostnadskrevende tiltak og stor ressursbruk.

Ny barne- og avlastningsbolig vil bedre tilgang på differensierte tilbud for barn og unge under 18 år, og denne skal stå klar våren 2023.

26 personer har fått vedtak om kommunal bolig med bemanning i 2019. Av disse har 11 behov for å flytte til egen bolig innen 2020, og resten innen 2024. Ei privat foreldregruppe har synliggjort at det er ytterligere ca. 47 personer som har behov for bolig i årene fremover.

Ca. 30 % av personene i avlastningsbolig er over 18 år, og flere har store avlastningstiltak og venter på å få flytte til en egen samlokalisert og heldøgns bemannet bolig.

Familier som har barn med store sammensatte behov, trenger større avlastningstiltak, og noen ganger 100 % avlastning (barnebolig).

Det er en utvikling at personer med utviklingshemming lever mye lengre og flere får funksjonsfall. Flere av disse er ikke lenger i stand til å delta i etablerte arbeids- og aktivitetstilbud utenfor boligene, noe som medfører at boligene må bemannes opp på dagtid.

Mottakere av tilbud i barne- og avlastningsboliger pr. 31.12.	2017	2018	2019
Antall barn/ungdom i barnebolig	3	4	5
Antall barn som fikk regelmessig tilbud i avlastningsbolig	19	22	22
Antall voksne som fikk regelmessig tilbud i avlastningsbolig	13	12	12
Antall voksne som fikk døgnavlastningstilbud i påvente av egen bolig	13	9	7
Totalt ved Borgundfjordvegen avlastning	32	35	34

Det rapporteres om økende antall brukere og vedtakstimer innen psykisk helse og rus i 2019, og kravene til nok ressurser og kompetent personell er en utfordring.

Aktive brukere 31.12	2017	2018	2019
Ambulerende team rus	76	64	65
Team integrering rus	47	55	54

Ambulerende rusteam har fokus på oppsøkende arbeid og mål om større synlighet i miljøet, særlig med vekt på hvordan de skal nå frem til yngre brukere. Nye lokaler for å kunne sikre tilbud til LAR (Legemiddelassistert rehabilitering) pasienter er under planlegging.

Aarsæthervegen rehab	2017	2018	2019
Aktive brukere pr 31.12	4	9	7
Utnyttelsesgrad hele året	45,8 %	40,8 %	50,3 %

Skansen Aktivitet	2017	2018	2019
Registrerte brukere	212	200	200
Nye henvendelser	60	48	31
Antall besøk/år	4959	5123	4925

Krisesenter menn/barn	2017	2018	2019
Aktive brukere i året	2	4	10
Liggedøgn	5	38	304

Habiliteringsteam for personer med autismespektervansker har flere nye brukere med behov for bolig med bemanning, og to nye samlokaliserte boliger er tatt i bruk siste halvår.

Tjenesteproduksjon pr 31. desember 2018 og 2019: (Antall personer og timer pr mnd.)

	Åpen omsorg				Boliger			
	2018		2019		2018		2019	
Tjeneste	Antall personer	Tjeneste timer	Antall personer	Tjeneste timer	Antall personer	Tjeneste timer	Antall personer	Tjeneste timer
Hjemmesykepleie	905	17230	928	16010	88	1358	90	1165
Praktisk bistand	318	939	271	969	180	4567	180	4666
Personlig bistand og opplæring	51	1332	53	904	199	40978	212	46414
SUM:	1274	19501	1252	17883	467	46903	482	52245
Brukerstyrt pers. assistent								

(BPA) kommunal	2	350	2	352	-	-	-	-
Brukerstyrt pers. assistent (BPA) privat leverandør	31	8130	35	9667	-	-	-	-
Psykisk helse	470	1495	521	1658	10	19	12	31
Støttekontakt	164	2163	163	2093	54	651	51	658
Trygghetsalarmer	640	-	654	-	36	-	36	-
Omsorgstønad	60	1626	62	1646	1	53	-	-
Individuell plan	62	-	64	-	35	-	31	-

Tendenser i produksjonsbildet – jf. tabell:

- Hjemmesykepleie: Flere brukere i åpen omsorg, men færre vedtakstimer.
- Praktisk bistand: Færre brukere i åpen omsorg, men en liten økning i vedtakstimer.
- Personlig bistand og opplæring: Markert færre vedtakstimer i den åpne omsorgen, men markert økning av både brukere og vedtakstimer i boligene.
- BPA: Økning i private leverandører, men stabilt i kommunen.
- Psykisk helse: Markert økning av både brukere og vedtakstimer i den åpne omsorgen.
- Trygghetsalarmer: Økning i åpen omsorg.
- Individuell plan: Relativt stabilt fra foregående år.

Forberedelser til etablering av nye Ålesund kommune har hatt stor oppmerksomhet i 2019, og alle virksomhetslederne har på forskjellige felt blitt involvert i dette arbeidet i ulike arbeids- og prosjektgrupper.

Personell

Virksomhetsområdet har i henhold til sine driftsavtaler 699,5 godkjente årsverk i 2019. Ved årsskiftet ble det benyttet 743 årsverk. Denne økningen skyldes i hovedsak nye

ressurskrevende brukere og nye tjenestetilbud i psykisk helse og rustiltak og bo- og miljøtjenester.

Gjennomsnittlig sykefravær i virksomhetsområdet var 8,9 % i 2019, som er litt høyere enn de fire foregående årene. Virksomhetsområdets målsetning var 7,5 % på årsbasis.

Virksomhetene melder at det arbeides systematisk og grundig med sykefraværspromblematikken i samarbeid med den ansatte, primærlege, bedriftshelsetjeneste og NAV.

Årsverk- og sykefraværsoversikt:

	Årsverk iht. driftsavtale	Faktisk brukte årsverk	Sykefravær (i prosent)		Mål for sykefravær
			2018	2019	
	2019	2019			2019
Hjemmetjenester ytre	111,9	109,2	7,3	11,7	10,7
Hjemmetjenester midtre	133,2	130,2	8,7	9,9	5,3
Hjemmetjenester indre	150,1	153,7	8,2	8,7	7,7
Rus og psykisk helse	111,1	128,0	11,5 3	7,9	7,3
Bo- og miljøtjenester	193,2	221,9	7,9	7,4	6,8
SUM:	699,5	743,0	8,6	8,9	7,5

Samlet sykefravær siste fem år:

2015	2016	2017	2018	2019
8,43 %	8,53 %	8,36 %	8,6 %	8,9 %

Økonomi

Resultatet for virksomhetsområdet viser et merforbruk på ca. kr 36,3 millioner kroner.

Bare én av de fem virksomhetene kan vise til et mindreforbruk.

Virksomhetsområdet har i løpet av 2019 fått tilført totalt kr 18,8 mill., av dette kr 13,8 mill. for ressurskrevende brukere og 5 mill. som generell styrking av tjenestene.

Psykisk helse og rustiltak er alene styrket med totalt kr 6,1 mill., og bo- og miljøtjenesten med 8,2 mill. kroner.

På grunn av overgang til ny kommune fra 1.1.2020, ble det foretatt en ekstra lønnskjøring i desember. Dette fanget opp lønnsutgifter som under normale omstendigheter ville blitt regnskapsført i januar 2020. Dette utgjorde ca. 5,4 mill. kroner av det totale merforbruket.

Merforbruket er også knyttet til nye brukere med store sammensatte utfordringer, og at lønnsoppgjøret til sykepleiere - «sykepleierløftet» - medførte en ikke-kompensert ekstra lønnsutgift grovt beregnet til ca. 4 mill. kroner i virksomhetsområdet.

Bo- og miljøtjenesten har hatt et svært krevende år med akutte og endrede tjenestebehov. Tjenesten har hatt flere brukere med økte tjenestevedtak og brukere med funksjonsfall, nye planlagte brukere og saker av mer akutt karakter. Det har vært vedtak om avlastning til flere barn i høst. Vedtakene har tatt tid å iverksette på grunn av manglende kapasitet i avlastningsboligen. Det har også vært overført store og omfattende tiltak fra barn og familie uten at det er blitt tilført budsjettmidler (akutte tiltak som er iverksatt uten budsjettmidler.)

Dette har ført til en stor økning av bemanning/årsverk ut over virksomhetens ramme, med mange midlertidige stillinger og stort forbruk av vikarer og overtid.

Regnskapsresultat:

	2018	2019			
	Regnska p	Regnska p	Opprinn. budsjett	Justert budsjett	Øk. avvik
Hjemmetjenester ytre	85577	92 025	88 488	89 038	2 987
Hjemmetjenester midtre	93374	103 017	105 811	104 333	-1 316
Hjemmetjenester indre	107934	124 940	118 337	122 260	2 680

Rus og psykisk helse	77126	98 438	79 497	85 584	12 854
Bo- og miljøtjenester	135697	182 628	153 751	163 464	19 164
TOTALSUM:	499708	601 047	545 884	564 679	36 368

Bruker

Det er etablert brukerforum både ved Skansen aktivitet, rehab.boligene i Aarsæthervegen 4, og ved Volsdalen bokollektiv.

Det er ikke etablert brukerutvalg i bo- og miljøtjenesten, men samtaler og koordineringsgrupper har bidratt til brukerinvolvering.

Det er to faste forum for dialog mellom brukerorganisasjoner og kommunen. Det er *Organisasjonsforum* – med representanter fra LPP (Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse), mental helse og støttegruppen for rusavhengige, og *Dialogmøter med brukerorganisasjoner* – med representanter fra NFU (Norsk forbund for utviklingshemmede), Autismeforeningen og FFO (Funksjonshemmedes felles organisasjon).

Samfunnsutvikling

Virksomhetene rapporterer at de fleste tjenestekontor og samlokaliserte boliger er universelt utformet, men at personalfasilitetene i enkelte av de samlokaliserte boligene er lite funksjonelle, små og mangler egnede kontor.

Virksomhetene som har boliger for eldre og/eller personer med funksjonsnedsettelse, samarbeider med frivillige lag og organisasjoner og pårørende for å skape trivselstiltak og aktiviteter for beboerne. Bo- og miljøtjenester deltar med både personell og brukere på «Stikk Ut».

Tilsyn og kontroll

Arbeid med internkontroll og kvalitet er et prioritert område. Virksomhetene benytter Compilo som er et program for kvalitetsprosedyrer og avvikshåndtering. Det arbeides kontinuerlig med å innarbeide og forbedre bruken av dette programmet i virksomhetene. Det er meldt inn 2 040 avvik i virksomhetsområdet i løpet av 2019.

161 av disse avvikene gjelder trusler, og 199 gjelder vold.

På bakgrunn av tilsyn fra Fylkesmannen som gjaldt bruk av tvang og makt for personer med utviklingshemming, ble det våren 2019 utarbeidet en overordnet prosedyre og kompetansehevende tiltak i kommunen. Det gjenstår å iverksette og implementere forslaget til prosedyren som innebærer forslag om å opprette en overordnet faglig ansvarlig (OFA) i kommunen. Representanter fra alle 5 kommuner (nye Ålesund kommune) har vært involvert i arbeidet.

Det har i 2019 vært tilsyn fra arbeidstilsynet angående vold og trusler i tjenesten. Tilsynet medførte pålegg om risikovurdering og utarbeiding av handlingsplan av vold og trusler. Bo- og miljøtjenesten har gjennomført ROS-analyse når det gjelder vold og trusler i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Det er utarbeidet en handlings- og kartleggingsplan, og det er økt fokus på opplæring og bevisstgjøring av ansatte.

SYKEHJEM OG LEGETJENESTER

Om virksomhetsområdet

Virksomhetsområdet består av åtte virksomheter:

- Spjelkavik omsorgssenter
- Aspøy omsorgssenter
- Åse sykehjem
- Skarbøvik sykehjem
- Sanitetshjemmet
- Blindheim omsorgssenter
- Hatlane omsorgssenter
- Legetjenester og akutt helseberedskap.

Tjenestetilbudet

Antall sykehjems plasser var ved årsslutt totalt 376. Av disse var 253 langtids plasser og 123 korttids plasser. I tillegg til ordinære langtids plasser har Ålesund kommune demens plasser, skjerma demens plasser og psykiogeriatriske plasser.

I tillegg til de ordinære korttids plassene har kommunen rehabiliterings plasser, avklarings plasser, palliative plasser, øyeblikkelig hjelp- plasser og observasjonssenger på legevakta. Åse sykehjem har også fem leiligheter der fire blir benyttet til «prosjekt Living Lab – Vel heim». Dette er et innovasjonsprosjekt som tester ut bruk av ulike typer teknologi for pasienter på Åse sykehjem, der pasientene kan ta med teknologi når de flytter hjem. Før prosjektet avsluttes i 2020, må det tas en avgjørelse om prosjektet skal bli en del av daglig drift eller om leilighetene skal benyttes til annet formål.

Virksomhetsområdet har ansvar for åtte bokollektiv plasser for ressurskrevende brukere (Spjelkavik omsorgssenter) og 24 bokollektiv plasser for demente (Blindheim og Klipra).

Legetjenester og akutt helseberedskap har ansvar for kommunal legevakt, interkommunal legevakt, legevarslingssentral/nødnett, øyeblikkelig hjelp døgn plasser (ØHD), observasjonssenger på legevakta, overgrepsmottak, kommunale legestillinger, administrasjon av fastlegeordningen, Daaeskogen legesenter og Kremmergaarden legesenter (åpnet høst 2019).

De to siste årene har sykehjemmene meldt fra om at de har flere urolige og utagerende pasienter/beboere enn de har hatt tidligere. Disse pasientene har ofte en demenssykdom eller psykisk sykdom, og trenger tett oppfølging. Dersom ikke pasientene får tilstrekkelig behandling og omsorg, blir det mye uro og utagering, og dette påvirker andre beboere og ansatte. Enkelte må ha fast vakt, og noen ganger må også politiet tilkalles. Antall meldte avvik om vold/trusler var i 2019 totalt 337 - **for mer informasjon, se tabell**. Kommunen har for få skjerma plasser til disse pasientene, men det blir startet et utredningsarbeid i 2020 for å kunne styrke tilbudet.

Satsingsområder og måloppnåelse

Virksomhetene skal levere tjenester i henhold til driftsavtale. Hovedsatsingsområder i driftsavtalene i 2019 var:

- Virksomhetene skal bidra med nødvendige endringer for å sikre at helse og omsorgsfeltet blir en godt integrert del av nye Ålesund kommune f.o.m 1.1.2020.
- Virksomhetene skal bidra til at tiltak i reformen «Leve hele livet» gjennomføres.

Alle virksomhetene har i større eller mindre grad blitt involvert i arbeidet med å etablere nye Ålesund. Høsten 2019 var virksomhetene med i planlegging av fagdager for virksomhetsledere og avdelingsledere for sykehjem/omsorgssenter/omsorgsdistrikt i den nye kommunen. Sentrale tema var endringsledelse og FNs bærekraftsmål.

I hele 2019 pågikk det et harmoniseringsarbeid, og noe av det som det ble arbeidet med var budsjett, betalingsregulativ, informasjon til nye nettsider, nye prosedyrer m.m. Mye av harmoniseringsarbeidet fortsetter i 2020.

Reformen «Leve hele livet»:

Innsatsområdene i reformen er:

1. Et aldersvennlig Norge

2. Aktivitet og fellesskap

3. Mat og måltider

4. Helsehjelp

5. Sammenheng i tjenestene.

Rådmannens stab opprettet i 2019 en arbeidsgruppe som fikk ansvaret med å forberede implementeringen av reformen, og sykehjemmene hadde en representant i denne gruppen.

Det ble gjennomført et kartleggingsarbeid for å samle tiltak som allerede gjøres, og det ble også vurdert hvilke tiltak i reformen som kommunen ønsker å arbeide mer med eller sette i verk av nye tiltak. Politikerne i eldrerådet og helse- og velferdsutvalget kom med innspill gjennom workshop. Saken ble vedtatt overført nye Ålesund for videre arbeid.

Alle virksomhetene er kjent med reformen og tilpasser driften til denne. Alle sykehjemmene har ulike aktiviteter for sine beboere og de inviterer inn både barnehager, skoler, frivillige og andre til institusjonene. Sykehjemmene har også et bevisst forhold til mat- og måltidsopplevelser for beboerne. Det er også arbeidet mye med kvalitetsutvikling, samhandling og pasientforløp.

Personell

Det er 520 faste årsverk i virksomhetsområdet og mer enn 90 % er kvinner. Sykefraværet i 2019 var på 8,40 %, og dette er bedre enn målsettingen på 8,57 %. Virksomhetslederne arbeider godt med å skape et godt arbeidsmiljø og har tett oppfølging av sykemeldte.

Antall gjennomførte medarbeidersamtaler i 2019 er på 69 % (målsettingen er 100 % de siste 12 måneder). Det er tre virksomheter som av ulike årsaker ikke har prioritert medarbeidersamtaler i 2019 og som drar snittet ned.

Virksomhetene benytter mye tid til å administrere innleie ved sykefravær og permisjoner, og det blir årlig benyttet store ressurser til vikarbyrå. For en prøveperiode har Spjelkavik omsorgssenter fått godkjent å ansette fem årsverk ut over driftsavtalen, som faste vikarer. Prøveordningen er evaluert av virksomhetsleder, som i sin rapport skriver at ordningen fungert godt og har bidratt til mindre innleie ved fravær.

I 2019 er det benyttet nesten 28 mill. kroner til vikarbyrå i virksomhetsområdet (se tabell), i 2017 var beløpet 21 mill. kroner og i 2018 var beløpet nesten 25 mill. kroner.

Virksomhet	Vikarbyrå 2019
Skarbøvik sykehjem	5 200 000
Aspøy omsorgssenter	4 600 000
Hatlane omsorgssenter	6 300 000
Åse sykehjem	1 000 000
Blindheim omsorgssenter	0
Spjelkavik omsorgssenter	4 700 000
Sanitetshjemmet	5 000 000
Legetjenester	1 100 000
Totalt	27 900 000

Ålesund kommunen arbeider med å opprette en egen ressursenhet (vikarpool), som skal dekke en del av virksomhetenes behov for vikarer. Ordningen ble i deler av 2019 testet ut på Sanitetshjemmet, Skarbøvik sykehjem og Hatlane omsorgssenter. Det er for tidlig å si noe om effekt.

Gjennomsnittlig stillingsprosent i 2019 var på 66,91 % der målet er 78 %. Virksomhetene leverer tjenester alle dager gjennom hele året. Det er begrensninger i lov og tariffavtaler som medfører at de fleste ansatte arbeider hver 3. helg. Virksomhetene har derfor behov for ansatte som kun har helgestillinger eller ansatte som har helgestillinger som tar ekstravakter ved behov. Dette samsvarer ikke helt med ønsket om en heltidskultur. De fleste sykepleiestillinger blir lyst ut som 100 % stillinger, men noen ønsker å gå i en lavere stillingsbrøk. Alt dette påvirker den gjennomsnittlige stillingsprosenten.

Økonomi

I 2019 hadde virksomhetsområdet et budsjett på 537 645 000 kr. Regnskapet viser et merforbruk på 26 mill. kroner. Se tabell under for resultatet til den enkelte virksomhet:

32 SYKEHJEM, LEGETJENESTER OG AKUTT HELSEBERE	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Økonomisk avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
3200 Skarbøvik sykehjem	72 866	70 966	71 966	82 685	10 719
3201 Aspøy omsorgssenter	52 682	55 130	55 130	55 524	394
3203 Hatlane omsorgssenter	78 249	76 541	79 239	87 240	8 001
3204 Åse sykehjem	55 443	62 289	62 289	57 898	- 4 391
3205 Blindheim omsorgssenter	55 886	57 918	57 918	60 745	2 827
3206 Spjelkavik omsorgssenter	86 492	87 322	88 654	93 500	4 846
3209 Sanitetshjemmet	47 386	51 060	51 060	53 316	2 256
3250 LEGETJENESTER OG AKUTT HELSEBEREDSKAP	59 908	72 948	71 389	72 770	1 381
Totalt	508 912	534 174	537 645	563 678	26 033

Tre av virksomhetene fikk i løpet av året økt budsjetttramme med til sammen 3 mill.kr. Årsaken var pasienter med et stort behov for pleie og omsorg ut over normalbemanning.

Andre årsaker til merforbruket:

- Lønnsoppgjøret for blant andre sykepleiere og avdelingssykepleiere ble på mer enn det virksomhetene hadde i sine budsjetttrammer (utbetalt ca. okt.). Vi har per dags dato ikke helt eksakte tall på dette. Men det anslås at mellom 6 og 7 mill. kroner av det totale merforbruket skyldes lønnsoppgjøret.
- 4,4 millioner kroner av det totale merforbruket skyldes ekstra lønnskjøring i desember. Denne blir vanligvis belastet året etter.

Virksomhet	Ekstra lønnskjøring desember	Lønnsoppgjør NB! Dette er pr i dag ikke helt eksakte tall
Skarbøvik sykehjem	960 040	700 000
Aspøy omsorgssenter	394 536	750 000
Hatlane omsorgssenter	919 593	950 000
Åse sykehjem	251 951	750 000
Blindheim omsorgssenter	496 166	750 000
Spjelkavik omsorgssenter	577 548	1 000 000
Sanitetshjemmet	369 083	650 000
Legetjenester	553 725	1 100 000
Totalt	4 422 645	6 650 000

Dersom en trekker fra de uforutsette utgiftene som nevnes over, blir merforbruket i virksomhetsområde 32 på ca. 15 mill.kr.

I tillegg:

Åse sykehjem: Virksomheten har de siste årene benyttet noen enkeltrom til dobbeltrom uten å øke utgiftene, og har i tillegg arbeidet med prosjekt «Living Lab – Vel Heim» som har fått prosjektmidler. Virksomheten har derfor ubenyttede budsjettmidler. Hadde det ikke vært for lønnsoppgjøret og den ekstra lønnskjøringen hadde mindreforbruket vært større enn regnskapsresultatet på 4,4 mill.kr.

Legetjenester: Virksomheten meldte i 2. tertial et mindreforbruk på ca. 2 mill. kroner. Mindreforbruket ble mindre enn antatt bl.a. på grunn av etablering og oppstart for Kremmergaarden legesenter, og merutgifter knyttet til fastlegeordningen (utkjøp av lister, vikarbruk m.m.). Ser en bort fra lønnsoppgjør/ekstra lønnskjøring så går virksomheten i økonomisk balanse/mindreforbruk.

Aspøy omsorgssenter: Ser en bort fra merforbruket pga. lønnsoppgjør/ekstra lønnskjøring (ca 1,1. mill.kr), går virksomheten i økonomisk balanse/mindreforbruk.

Skarbøvik sykehjem: Merforbruket er i hovedsak på grunn av pasienter med et stort behov for pleie og omsorg ut over normalbemanning, og som virksomheten ikke har budsjettmidler til. Noe av merforbruket skyldes økte utgifter ved bokollektivet på grunn av pålegg fra fylkesmannen.

Hatlane omsorgssenter: Merforbruket er i hovedsak på grunn av pasienter med et stort behov for pleie og omsorg ut over normalbemanning, og som virksomheten ikke har budsjettmidler til.

Blindheim omsorgssenter: Merforbruket er i hovedsak på grunn av pasienter med et stort behov for pleie og omsorg ut over normalbemanning, og som virksomheten ikke har budsjettmidler til. Videre er det økte utgifter ved bokollektivet på grunn av pålegg fra fylkesmannen.

Spjelkavik omsorgssenter: Merforbruket skyldes i hovedsak bruk av nattevaktressurser som virksomheten ikke har budsjettmidler til. Videre er det ekstra innleie for kortere perioder på grunn av pasienter med behov for pleie og omsorg ut over normalbemanningen.

Sanitetshjemmet: En stor del av merforbruket skyldes behov for å styrke tilbudet på natt, der det på grunn av rekrutteringsutfordringer er benyttet vikarbyrå.

Bruker

Det er en målsetting å ha brukerutvalg på alle sykehjemmene og nesten alle har det per i dag.

Kommunen har også et sentralt brukerutvalg med representanter fra de lokale brukerutvalgene samt en politisk representant (som leder utvalget).

Gjennomføring av pårørendeundersøkelser/brukerundersøkelser er ett av flere virkemiddel for å sikre brukermedvirkning i kommunens tjenester. Det skulle vært gjennomført felles brukerundersøkelse på sykehjemmene i 2019, men på grunn av omlegging til nye Ålesund kommune var det ikke kapasitet til det.

Samfunnsutvikling

Alle virksomhetene er tilrettelagt for bevegelsehemmede, og er de fleste steder universelt utformet. Alle sykehjemmene har sansehage/tilrettelagt hage, og de fleste virksomhetene legger stor vekt på folkehelseiltak for beboere og ansatte.

Alle virksomhetene velger energivennlige og energibesparende løsninger når det er tilgjengelig, og gjennomfører tiltak i samsvar med miljøfyrtårn sine prinsipper.

De fleste av virksomhetene har trådløst nett og signalanlegg som kan benyttes til velferdsteknologiske løsninger. Det blir benyttet ulike former for teknologi og noen av virksomhetene er med i prosjekter der teknologi er en viktig del av arbeidet.

Noen av virksomhetene venter på enten en oppgradering eller et nytt signalanlegg.

Sykehjemmene samarbeider med lokale skoler og barnehager, kirka (menigheter), biblioteket, ulike organisasjoner og frivillige om trivselstiltak og aktiviteter for beboerne. Sykehjemmene arrangerer også selv mange aktiviteter og tilstelninger.

Legetjenester har flere interkommunale tjenester, og har et godt samarbeid med nabokommunene. Virksomheten melder også om et godt samarbeid med Helseforetaket, AMK, ambulansetjenesten og politiet i forhold til pasientflyt, samhandlingsavtaler og overgrepsmottaket.

Kvalitet, tilsyn og kontroll

Det er viktig med god kvalitet og god kompetanse i virksomhetene, og alle virksomhetene melder at de har kompetanseplaner og tilstrekkelig med kompetanse for å kunne ha forsvarlig drift. Noen av virksomhetene er likevel bekymret fordi de har for få ressurser til å arbeide med kompetanseheving.

Flere av virksomhetene melder at det er utfordrende å rekruttere sykepleiere og at det derfor blir benyttet en del vikarbyrå. Legetjenester melder at det er utfordrende å rekruttere fastleger og vikarer til kommunale legestillinger.

Internundervisning, fagdager, hospitering, videreutdanning og deltagelse i ulike prosjekt er noe av det virksomhetene arbeider med for å sikre kvalitetsforbedring i tjenestene. Som en del av arbeidet med tidlig oppdagelse av forverret tilstand, har de fleste virksomhetene ansatte som har deltatt på ProAct instruktørkurs, arrangert av Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester i Møre og Romsdal. Det har blitt gitt veldig gode tilbakemeldinger fra ansatte på at dette kurset er nyttig i hverdagen.

I 2019 trådte ny forskrift om pasientjournal og ny helsetilsynslov (plikt til å varsle om alvorlige hendelser) i kraft, og disse er viktige for å sikre god kvalitet i tjenestene.

Kommunens elektroniske kvalitetssystem (Compilo), som også inkluderer elektronisk avvikssystem, blir benyttet av alle. I 2019 er det meldt 2 080 avvik (HMS, organisasjon, tjeneste/bruker), og disse fordeler seg slik:

Virksomhet	Antall avvik	Trussel/vold
Aspøy omsorgssenter	185	39
Blindheim omsorgssenter	430	7
Hatlane omsorgssenter	159	41
Legetjenester og akutt helseberedskap	63	0
Sanitetshjemmet	149	38
Skarbøvik sykehjem	354	165
Spjelkavik omsorgssenter	240	34
Åse sykehjem	500	13
Totalt:	2080	337

Flere av virksomhetene har hatt interntilsyn fra rådmannens stab i 2019. Tema for tilsyn har vært ivaretagelse av journalføringsplikten, styring, arbeid med kvalitetsforbedring og kontroll av tjenesteutførelsen. Alle har fått avvik når det gjelder dokumentasjonsplikten, og at det ikke arbeides systematisk med kvalitetsforbedring/internkontroll. Dette er områder som blir prioritert i 2020.

Det har også vært interntilsyn knyttet til miljørettet helsevern på flere av institusjonene der flere har fått avvik, og der virksomhetslederene jobber sammen for å lukke avvikene.

De fleste sykehjemmene har hatt branntilsyn og noen har hatt tilsyn av medisinsk teknisk utstyr – ingen avvik er meldt. Noen har fått merknader om medisinsk teknisk utstyr, men per i dag skal dette være avsluttet.

VELFERD OG SOSIALE TJENESTER

Om virksomhetsområdet

Virksomhetsområde 34 består av 4 virksomheter:

NAV Ålesund (arbeids- og velferdsforvaltningen) omfatter både den statlige arbeids- og velferdsetaten og de delene av kommunens tjenester som finnes på det enkelte NAV-kontor. Nasjonale mål og hovedprioriteringer for statlige og kommunale tjenester er styrende for virksomheten. NAV har fra 2019 et kontor lokalisert i Ålesund sentrum.

Aktivering og velferd består av forebyggende tiltak for eldre hjemmeboende, kartlegging og utredning av personer med diagnosen demens, dag- og aktivitetstilbud, seniorsenter, kommunal hjelpemiddelsentral/velferdsteknologi, støttekontakt til personer over 18 år, tilbud og tiltak gjennom Ålesund frivilligsentral, ergo- og fysioterapitjenesten, syn- og hørselstjenesten, og hverdagsrehabilitering.

Arbeid og aktivitet består av både tilrettelagt arbeid og aktivisering for personer med ulike former for funksjonsnedsettelse, og består av en butikk, en seniorgruppe med i alt 20 deltakere, 2 avdelinger for arbeid og 1 avdeling som er aktivitetsbasert.

Barn og familie består av tjenester til barn, unge og familier. Virksomheten består av helsestasjons- og skolehelsetjeneste, barnevern og interkommunal barnevernsvakt, interkommunalt krisesenter for kvinner, ressursbase med ulike forebyggende tiltak både på universelt, selektivt og indikert nivå. Dette er både spesialpedagogisk hjelp i førskole, grunnskoleteam, psykisk helseteam for barn og unge, ungdomsveiledere, LOS - funksjon for ungdom, konsulent for personer med nedsatt funksjonsevne og ulike familie-støttende tiltak.

Tjenestetilbudet

Virksomhetsområdet representerer et bredt tjenestespekter.

Forebygging, tidlig innsats og mestring av hverdagen er en viktig satsing. Formålet er å komme tidlig inn med rette tiltak som «Hva er viktig for deg?», og at tjenestetilbudet i de ulike tjenestene skal bidra til å motvirke og utsette mer omfattende hjelpetiltak.

Arbeid og aktivitet har et tilbud som er basert på ansvarsreformens mål og intensjoner om at alle skal ha et trygt liv i verdsatte sosiale roller. Tilrettelagt arbeid og aktivisering skal bidra til å øke den enkeltes livskvalitet gjennom meningsfullt arbeid og aktivitet og gi sosial kontakt både i gruppe- og i arbeidsfellesskap.

Satsingsområder og måloppnåelse

2019 har vært preget av stor aktivitet og en kommune i endring. Virksomhetene opplever også konsekvenser av endringer i samfunnsforhold, behov, lovverk, og i veiledere og forskrifter. Dette har gitt virksomhetsområdet et hektisk og innholdsrikt men også svært krevende 2019.

NAV Ålesund

Virksomheten har i 2019 hatt mål om å skape gode prosesser i sitt forbedringsarbeid. NAV sitt oppdrag er å få flere i arbeid, ha bedre brukermøter og økt kompetanse, og dette har virksomheten jobbet målrettet med.

NAV mener at arbeidsmarkedet i Ålesundregionen er bra. Ledigheten er relativt lav på ca. 2,1 % i 2019 og virksomheten opplever at det har vært relativt enkelt å finne arbeid til ledige. Utfordringen er likevel brukere der det er et gap mellom krav som markedet etterspør og den kompetansen disse brukerne har. NAV jobber mer metodisk etter Supported Employment (SE), og erfarer at det er en god metode å jobbe etter. Alle ledd i oppfølgingen har fokus på arbeidsrettet aktivitet, og kortere stønadstid krever raskere tilgang på aktivitet. Det har i 2019 vært en stor satsing av kvalifiseringsprogrammet (KVP) som har medført over doubling av antall deltakere. Tiltak for å nå målet om flere deltakere, har vært økt fokus og opplæring blant de ansatte.

Alle ledd i oppfølgingen vedrørende sosialhjelp har gjennom året hatt fokus på arbeidsrettet aktivitet og å få brukere ut i arbeid eller arbeidsrettet aktivitet. Aktivitetsplikten stiller strengere krav til ungdom som mottar økonomisk sosialstønad og virksomheten starter med samtale allerede ved søknad om sosialhjelpstønad. «Utvidet oppfølging» som særlig bistår brukere med sammensatte behov og som står lengst unna inntektsgivende arbeid, viser å ha effekt.

Rusteamet har hatt god effekt med tett og god oppfølging og har fortsatt reduksjon i kostnadskrevende rusbehandling. Prosjektet IPS (individuell jobbstøtte) er et samarbeid mellom NAV, helseforetaket og psykisk helse og rus. Dette er en kunnskapsbasert oppfølgingsmetode for personer med psykiske lidelser og eventuell rusproblematikk. Målet er å komme i - og beholde ordinært, lønnet arbeid. Gruppebasert tilbud for ungdom ble startet opp i 3. tertial, og så langt er tilbakemeldingene på dette tilbudet gode.

Antall sosialhjelpsmottakere har økt. Endring i regelverk på stønadstid vedrørende arbeidsavklaringspenger er noe av forklaringen på økningen.

	2016	2017	2018	2019
Andel arbeidsledige	2,9 %	2,2 %	2,3 %	Ca. 2,1 %
Antall sosialhjelpsmottakere	1042	980	1065	1188*
Antall deltakere i KVP	29	29	33	102* (ca. 85 i ÅK)

*inkluderer også Sandøy, Haram og Storfjord, grunnet endring i programvare mot slutten av 2019.

Aktivisering og velferd

Virksomheten benytter seg av frivillighet i flere av tjenestene, og har flere pågående prosjekt med prosjektmidler. Virksomheten har ikke levert tjenester innenfor fristene på områdene hjelpemiddelformidling, forebyggende hjemmebesøk, ergoterapi og hverdagsrehabilitering. Når det gjelder fysioterapi for barn er det svært stor pågang, spesielt i ytre bydel. Ergoterapitjenesten er styrket i 2019, men det er fortsatt ventetid.

I løpet av 2019 har avdelingen arbeidet særskilt med utskifting av gamle analoge trykksalarmer, og samtidig etablert kontakt med ny alarmsentral. Ny vaskemaskin har gitt tidsbesparelse og betydelig forbedret kvalitet på rengjøringen / desinfiseringen av hjelpemidler.

Gruppen hjemmeboende eldre «multisyke» med et stort omsorgsbehov, er økende. Flere av disse kan ikke benytte tjenester som dagaktivitet, seniorsenter og demensomsorg fordi belastningen med forflytning til og fra hjemmet blir for stor. Flere har behov for ambulerende tjenester i hjemmet i form av avlastning, miljøterapeutisk tjeneste og rehabilitering. Virksomheten etablerte i 2019 et oppsøkende innsatsteam for å møte dette behovet, og erfaringene har vært gode.

Forebyggende hjemmebesøk for eldre over 75 år - 75+, ligger bak målsettingen grunnet kapasitetsutfordringer. Teamet opplever økende antall henvendelser fra pårørende til personer med demens som trenger råd og veiledning. Flere av disse har behov for tett oppfølging over tid. Tilbudet for personer med demens ved Hatlahaugen dagsenter har utvidet tilbudet med helgeavlasting en hel helg pr måned. Det er mål om en videreføring av tiltaket i 2020.

Seniorsentrene fremstår nå i større grad mer som daginstitusjoner for kronikere og multisyke eldre, enn som en møteplass med fokus på forebygging, aktivitet og informasjon for senioren.

Prosjektet tidlig intervensjon fysio/ergo i skole har siden oppstarten fått svært gode tilbakemeldinger på nytten av å ha fysioterapeut synlig og tilgjengelig i ungdomsskole. Det vil bli søkt om tilskudd til videreføring og utviding av tilbudet til flere ungdomsskoler i 2020. Fysioterapeuten arbeider tett sammen med helsesykepleiere og lærere om tidlig intervensjon når det gjelder kropp, stress og aktivitet.

Arbeid og aktivitet

Virksomhetens aktivitet er gradvis endret fra å nesten bare tilby arbeidstilbud til en todeling mellom arbeid og aktivitet.

Virksomheten har i 2019 kjøpt 13-pluss plasser med fylkeskommunen (tilbud før og etter skole for barn og unge mellom 13-18 år) og gitt tilbud i skoleferier til ungdom med utviklingshemming i videregående skole, som har behov for tilsyn før og etter skoletid.

Seniortiltaket som er etablert innenfor virksomhetens driftsramme, hadde i 2019 20 deltakere mot 10 i 2017. Virksomheten har vært helt avhengig av boligpersonell for å kunne drifte tiltaket. Økt bruk av boligpersonell i dagaktivitetstilbudet (det har vært 12 ansatte fra bolig som har fulgt med over) til særlig eldre personer med utviklingshemming, gir bedre kontinuitet, fleksibilitet og trygghet for deltakerne. Alternativet er at brukerne blir fulltid i eget hjem, noe som medfører økt behov for personell i bolig. Det har vært behov for å leie nye lokaler til tiltaket ettersom det er en betydelig økning i deltakere.

Arbeid med å re-designe hele virksomheten og se den opp mot de ulike vekstbedriftene, jf. sak 100/17 og vedtak HVU 20.09.2017, er lagt inn i harmoniseringsarbeidet fra 2020.

Tjenesteproduksjon pr. 31.12.19*)	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Sydvesten – butikken med det lille hjertet	4	5	3
Arbeidstilbud (Skansen)	25	28	28
Aktivitetstilbud (Bogneset)	20	20	15
Seniortilbud (Skuggenhaugen)	10	13	20
Andre alternative tilbud (bud, hjemmeproduksjon, kjøp eksternt)	5	5	5
TOTALT antall deltakere i arbeids- og aktivitetstilbud	64	71	71

I tillegg fikk 8 ungdommer 13 pluss i videregående skole og 17 deltakere fikk transporttilbud fra virksomheten i 2019.

Barn og familie

Interkommunal barnevernvakt for hele Sunnmøre er etablert fra 01.12.2019 og er nå tilgjengelig hele døgnet.

Ny barne- og avlastningsbolig er under prosjektering men vil tidligst stå ferdig ved årsskiftet 2023.

Den største utfordringen i virksomheten har vært knyttet til avlastningstiltak til barn og unge med omfattende tjenestebehov, der utfordrende atferd er noe av problematikken. Det har også vært behov for å gå inn med tiltak og oppfølgingsbistand til foreldre og søsken som har hatt en svært belastende situasjon over lang tid. Virksomheten har ikke lyktes med å få etablert kommunale tiltak med nok kompetent personell til flere avlastningstiltak.

Konsekvensen har vært at virksomheten fortsatt har kjøpt tjenester fra en privat aktør til deler av tiltakene for å sikre kompetanse og nok ressurser. Mangel på egnede lokaler har også vært en utfordring, men samarbeid med ÅKE og Bo- og miljøtjenesten har bidratt til en løsning. Det er behov for en bedre avklaring av fordeling av oppgaver og tiltak mellom skole- og omsorgstjenester, og å bedre samarbeidet mellom barnehage, skole, hjem og tiltaksbasen før hjelpebehovet blir omfattende.

Det er en dreining i tjenestene i barnevern. Det er nedgang i antall meldinger, og det er nedgang i antall plasseringer over tid, både når det gjelder fosterhjems plasseringer, hasteflyttinger og ungdom i institusjon. Det er fokus på forebyggende tiltak i hjemmet. Flere ungdommer er i ettervern i 2019.

Barnevern nøkkeltall (rapport fylkesmannen)	1.halvår 2017	2. halvår 2017	1.halvår 2018	2. halvår 2018	1. halvår 2019	2. halvår 2019
Antall mottatte meldinger	233	155	224	167	198	175
Fristbrudd undersøkelsessaker	23	1	0	11	6	3
Ant. barn med hjelpetiltak (251)	247	277	319	341*	375	264
Ant. barn i fosterhjem (252)*	82	80	75	76	69	85

Ant. barn på institusjon (252)	9	8	8	6	10	6
Ettervern av ungdom > 18 år		5	3	4	6	8

Ressursbasen som skal arbeide på flere nivå i tjenestetrappa, har sprengt kapasitet. Teamet er opptatt av å sikre tidlig og rett innsats til barn og unge som har behov, men blant annet psykisk helseteam har ikke greid å opprettholde et lavterskeltilbud, og ventetiden ligger på ca. 7 måneder. Det har vært utfordrende å innføre pakkeforløp for psykisk helse barn og unge i 2019. Forløpskoordinator har vært organisert i koordinering og tildeling og har bidratt til å oppfylle krav til kommunen om å følge opp både før, under og etter et behandlingsløp for barn og unge. Det har vært mest utfordrende å få meldt opp barn og unge i pakkeforløp fra fastlege og helseforetak.

Spesialpedagogisk team for førskole har ressursknapphet når det gjelder å dekke behovet for spesialpedagogisk hjelp til barn med særlige behov i barnehagen slik det er organisert i dag. Det blir endring i organisering av teamet i nye Ålesund.

Det er innført fødselsforberedende kurs for førstegangsførelde.

Skolene har fått flere ressurser til skolesykepleier som nå er lettere tilgjengelig og dette fremmer samarbeid og deltakelse. Det ble i 2019 innført «par i skole», dvs. to skolehelsesykepleiere ved hver skole som samarbeider om vaksinerings, opplærings og veiledning i komplekse saker.

Helsestasjon - nøkkeltall	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall fødsler	532	545	546	521	519	482
Antall hjemmebesøk av helsesøster innen 14 dager	479	506	536	521	519	496
Antall hjemmebesøk jordmor i tråd med veileder	0	0	0	13	104	334

Krisesenter for kvinner er et interkommunalt tilbud. Særlig sommeren var hektisk. I 2019 ble en formell samarbeidsavtale med politiet iverksatt.

Indikatornavn	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Resultat 2017	Resultat 2018	Resultat 2019
Krisesenter – ant. overnattingsdøgn kvinner	1 015	906	1 340	1 001	884	1 261
Krisesenter – ant. barn overnattingsdøgn	1 274	962	1 020	970	952	1 226
Krisesenter – ant. kvinner	51	43	66	49	50	51
Krisesenter – ant. barn	58	38	45	47	36	35
Krisesenter – ant. dagbrukere	74	98	245	171	127	171

Personell

Virksomhetsområdet har i henhold til budsjett og driftsavtaler, 268,31 årsverk i 2019, andel menn er på 8,76 %.

Årsverksoversikt i tabell:

Virksomheter	Årsverk Drifts-avtale 2019	Årsverk			Sykefravær (%)		
		T1 2019	T2 2019	pr 31.12	2017	2018	2019
NAV Ålesund – sosiale tjenester	28,3	28,4	28,58	31,4*	7,79	10,56	?
Aktivisering og velferd	58,61	58,01	63,46	59,91**	7,20	11,53	9,8
Arbeid og aktivitet	32	32,00	32,00	30	9,06	7,72	?

Barn og familie	141,37	141,47	129,66	147***	8,91	7,07	6,6
Samlet	260,28	261,78	253,7	268,31	8,52	8,57	7,5

*I tillegg kom kommunal andel av lederstilling i tråd med til enhver tid gjeldende driftsavtale mellom partene (stat og kommune). 3,0 årsverk gjennom prosjekt IPS dekkes av NAV, Helseforetaket og psykisk helse og rus

**Justeringsprotokoll medførte 1,0 årsverk til medisinsk teknisk utstyr (dekkes av sykehjemmene fra 2020) Omdisponering av 0,5 årsverk miljøterapeut til 0,8 service, dekket innenfor rammen

***Bruker 6 årsverk mindre enn budsjettet i privat avlastning, grunnet kjøp av tjenester fra privat aktør. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har også i 2019 fått styrket tjenesten fra statlig tilskudd til helsestasjons- og skolehelsetjenesten med 7,5 mill. kroner, fått tilskudd til 3,0 psykologstillinger, 1,0 stilling LOS, og har også i 2019 hatt midler fra Extrastiftelsen og Mental helse til psykisk helse satsingen i skolen for elever i 8/9 klasse. Prosjektet ble avsluttet i 2019.

Det har vært en lav måloppnåelse når det gjelder å gjennomføre medarbeidersamtaler de siste 12 månedene, bortsett fra NAV som har 100 % måloppnåelse. Virksomhetslederne arbeider veldig godt med å skape gode arbeidsmiljø og har tett oppfølging av sykemeldte.

Sykefravær

Det er nedgang i sykefraværsprosent. I 2019 var den 7,5 % for velferd og sosiale tjenester mot i overkant av 8,5 % de to foregående årene.

Økonomi

Regnskapet til virksomhetsområdet viser et totalt merforbruk på kroner 14,7 millioner kroner.

Det er uheldig at prognoser andre tertial viste et forventet mindreforbruk på ca 0,5 mill kroner, mens årsregnskapet for 2019 viser et vesentlig merforbruk.

Økonomisk sosialhjelp er avhengig av omstendigheter som NAV ikke kan påvirke. Satsingen på kvalifiseringsordningen har medført en betydelig økning og dermed et merforbruk. Barn og unge med særlig omfattende tjenestebehov har medført behov for å kjøpe tjenester fra

privat tilbyder og flere tiltak som er iverksatt som akutte tiltak har vært vanskelige å fremskrive.

Det vises til informasjon i tabellen under for resultatet til den enkelte virksomhet.

34 HELSE- OG SOSIALE TJENESTER	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Økonomisk avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
3406 NAV ÅLESUND -SOSIALE TJENESTER	58 785	60 302	60 302	66 612	6 310
3407 Aktivisering velferdstjenester	40 412	46 500	48 482	45 110	- 3 372
3408 Arbeid og aktivitet	22 545	24 835	24 835	23 726	- 1 109
3409 Barn og familie	158 426	154 166	159 166	170 468	13 120
3499 AVSATT BUDSJETT FOR OMR. 34	-	267	267	-	- 267
Totalt	280 168	286 070	293 052	307 734	14 682

Det er flere årsaker til det store merforbruket, og nedenfor blir noe av dette gjennomgått.

- ekstra lønnskjøring i desember 2019 på grunn av overgang til ny kommune. Dette har vanligvis blitt belastet året etter. Ca. 300 000 kr av det totale merforbruket skyldes ekstra lønnskjøring.

NAV Ålesund

- økning i KVP som har medført merkostnader
- økning i utbetaling av økonomisk sosialhjelp
- økning i utgifter overført til staten, avvikling av husleiekontrakt på gamle lokaler
- reduksjon i refusjonskrav til stat på driftsutgifter betalt til kommunen
- ikke budsjettert kommunal lederandel i tråd med til enhver tid gjeldende fordelingsnøkkel

Barn og familie

- fikk en budsjettstyrking etter første tertial på 5,0 mill kroner, fordi prognosene for 2019 viste et betydelig merforbruk.. det har vært nødvendig med omfattende omsorgstiltak i flere saker som har medført stort merforbruk i 2019, og behovet har vært større enn tildelte budsjettmidler.
- Private avlastere har etter dom i Høyesterett blitt fast ansatte med høyere lønn og pensjonskostnader
- det er et økende antall barn som har fått vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehage
- Helsestasjonstjenesten, krisesenter, barnevernvakt gikk i 2019 i balanse og barnevern har et mindre forbruk i forhold til det budsjetterte.

Aktivisering og velferdstjenester har et mindreforbruk:

- nødvendige personalressurser har ikke vært tilgjengelige som har medført vakanser i stillinger
- høyere inntekter på trygghetsalmer enn budsjettet
- fastlønnstilskuddet for fysioterapeuter i forbindelse med kommunesammenslåing ble i sin helhet regnskapsført på 2019
- benytter seg av frivillighet i flere av tjenestene, og har flere pågående prosjekt med prosjektmidler

Arbeid og aktivitet har et mindreforbruk:

- bevisst mindre bruk av vikar ved sykefravær
- boligpersonell har fulgt over fra bolig og bidratt til at behovet for deltakere med store hjelpebehov er blitt dekket opp
- mindre utgifter til 13pluss
- mindre transportutgifter enn forventet

Bruker

Det er et mål å designe tjenester ut fra innbyggerne sine behov. Virksomhetene beskriver utfordringer knyttet til store og komplekse og sammensatte problemstillinger blant annet rundt barn og unge som sliter. Behovet for bedre koordinering og samhandling mellom ulike tjenester basert på brukerne sitt behov, er en målsetting. Ulike prosjekt og innsatser har hatt fokus på dette også i 2019. Brukerdialogen har også dette året vært ivaretatt blant annet gjennom brukerråd, dialogmøter med brukere/deltakere, pårørende og brukerorganisasjoner. Det er gjennomført dialogmøter med brukerorganisasjoner (NFU, FFO og Autismeforeningen) ca. hver 3. måned. dette året. Barnevern har god dialog med forandringsfabrikken. 3 av 4 virksomheter har brukerutvalg. Brukerutvalget i både NAV og aktivisering og velferd har hatt 4 møter i 2019.

Helsestasjon og jordmortjenesten har gjennomført brukerundersøkelse med fokus på brukertilfredshet. Resultatet viser stor tilfredshet med tjenesten, samtidig har brukerne gitt mange konkrete tilbakemeldinger på hva som kan forbedres.

Samfunnsutvikling

Det har i 2019 vært et økt fokus på at et viktig bidrag til folkehelse er å få folk ut i arbeid eller i arbeidsrettede tiltak for å unngå passivisering.

Det er et særlig fokus på barn og unge og deres foreldre og søsken, og hvordan disse på en best mulig måte skal ivaretas. Helsestasjoner gjennomfører vaksinasjonsprogram og annen helseoppfølging for alle barn og unge, og utgjør et viktig forebyggende folkehelseiltak. Det er etablert grupper for barn med to hjem på de fleste barneskolene. Det er iverksatt arbeid

etter veileder med overvektige og prosedyre for oppfølging er utarbeidet. Forebyggende tiltak som fødselsforberedende kurs er iverksatt.

Det er økende behov for lavterskeltilbud for å forebygge mer både med hensyn til barn og unge som strever, og eldre for at de skal kunne bo hjemme lenger og utsette behov for mer omfattende tiltak.

Det er en stor økning i utfordringer knyttet til psykisk helse blant barn og unge. Ungdata fra 2017 viser at ungdom i Ålesund har økende utfordringer når det gjelder psykisk helse. Flere ungdommer faller også utenfor organisert fysisk aktivitet, og 27 % av ungdommene er plaget av søvnproblemer ganske mye og veldig ofte.

Prosjekt som «Ålesund en mer demensvennlig by», «Erfaringskonsulent», «avlastning til pårørende med omfattende omsorgsoppgaver», «Elektronisk meldingsutveksling», «Utvidet oppfølging», «Kvalifiseringsprogrammet», «Supported employment (SE)», «Individuell jobbstøtte (IPS)», «Pasientflyt» og «kurs i psykisk helse for ungdom» er noen av de viktige element som bidrar til å fremme tidlig og forebyggende innsats.

Virksomhetene rapporterer at de fleste tjenestekontor og samlokaliserte boliger er universelt utformet. Ansatte i arbeid og aktivitet er verter på frivillighetssentralens lavterskeltiltak for ensomhet på Aksla. Fysisk aktivitet og kosthold er viktige folkehelseiltak for de ansatte.

Kvalitet, tilsyn og kontroll

Virksomhetene har innarbeidet rutiner for internkontroll og i 2019 benytter 3 av 4 virksomheter Compilo til prosedyrer og avviksmelding.

NAV benytter verktøy for internkontroll for statlig del. Det er viktig med god kvalitet og god kompetanse i virksomhetene, og alle virksomhetene melder at de har kompetanseplaner og tilstrekkelig med kompetanse for å kunne ha forsvarlig drift, samt at veilederen.no benyttes for bedring av faglig kvalitet. Noen av virksomhetene er likevel bekymret fordi det er vanskelig å rekruttere personell med erfaringskompetanse i enkelte faggrupper. Det gjelder særlig barnevern og spesialpedagogisk hjelp for førskole, og miljøpersonell som vernepleiere og andre miljøterapeuter til avlastningstjenester for familier som har barn med utfordrende atferd.

Internundervisning, fagdager, faggrupper, videreutdanning og deltagelse i ulike prosjekt, etisk refleksjon og prosessveiledning er noe av det virksomhetene arbeider med for å sikre kvalitetsforbedring i tjenestene.

Tilsyn

Det har vært branntilsyn og tilsyn med elektrisk anlegg ved Spjelkavik omsorgssenter, der fysioterapeuter og ergoterapeuter har kontorlokaler. Påpekte mangler er utbedret.

Avvik

Det er meldt inn 191 avvik for av 3 av 4 virksomheter på virksomhetsområdet i løpet av 2019. 31 av disse avvikene gjelder trusler og 30 gjelder vold. Det har i 2019 vært nedsatt en arbeidsgruppe som har jobbet med prosedyre for håndtering av trusler og vold på arbeidsplassen i regi av personalavdelingen, etter tilsyn i flere boliger.

KULTUR OG FLYKTNING

Om virksomhetsområdet

Virksomhetsområdet består av følgende virksomheter:

kultur, Ålesund kulturskole og flyktning.

Tjenestetilbudet

Virksomhetene har et bredt spekter av publikumsrettede tjenester, blant annet idrettsanlegg, ungdomsklubber og kulturhus, musikkskole, ballettskole, bibliotektilbud, mottak og integrering av flyktninger m.m. Videre ivaretar virksomhetene kommunens forvalterrolle på disse områdene, og arbeider med utvikling og planlegging for at Ålesund kommune skal nå de målene som er lagt for disse tjenestene.

I **kulturvirksomheten** arbeides det målrettet etter de to vedtatte kommunedelplanene som fungerer som langsiktige målstyringsverktøy for virksomheten. Dette er kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet og kommunedelplan for kultur.

Ålesund bibliotek opplevde stor vekst i besøkstall i 2019, for en stor del på grunn av åpninga av nytt bibliotek på Amfi Moa i november 2018. De satset på å utvikle biblioteket som møteplass og hadde rekordmange arrangement i løpet av året. Moa bibliotek fikk dessuten tilbud om meråpent bibliotek i november, det vil si at lånerne logger seg inn med lånekort og pinkode og bruker biblioteket utenom ordinære åpningstid. Dette er også noe innbyggerne har satt pris på og benyttet seg av. 2019 var et år der bibliotekene fikk nye tilbud, her kan spesielt utlån av el-sykler og billettsalg for kulturhuset nevnes.

Ved **kulturskolen** har det i 2019 blitt tilbudt færre elevplasser enn i fjor på grunn av innsparingstiltak. Skolen melder om en stram driftssituasjon fordi det ikke er samsvar mellom budsjettmidler og forventet drift. Det er fortsatt stor skjevhet mellom etterspørsel og kapasitet. Kulturskolens lokaler i Borgundvegen og Parkgata er svært dårlige, og det er anstrengende arbeidsforhold når det gjelder inneløst klima, lyd gjennomgang, dårlige toalettforhold og universell utforming. Det er vedtatt å bygge ny kulturskole sammen med Ålesund videregående skole og Teateret Vårt på sørsida i Ålesund sentrum, og kulturskolen er aktivt med i planleggingsarbeidet. Fremdriften har stoppet opp på grunn av fylkeskommunens dårlige økonomi.

Hos **flyktningvirksomheten** endrer behovene seg gjennom året. Det har vært en betydelig nedgang i bosettingstall fra i fjor til i år, noe som har medført mindre integreringstilskudd og norsktilskudd. Virksomheten fikk anmodning om å bosette 45 flyktninger og 4 enslige mindreårige, men fikk bosatt 40 og ingen enslige mindreårige. De siste årene har virksomheten bosatt et høyt antall flyktninger, og mange av disse er i kvalifiseringsløp og i andre tiltak. Det er vanskelig for virksomheten å nå målet om at flyktninger som er analfabeter skal vil selvhjulpne innenfor introduksjonsperioden. Virksomheten opplever det fortsatt som utfordrende å skaffe boliger til større barnefamilier og få barnehageplass slik at foreldrene kan starte introduksjonsprogrammet innen 3 måneder.

Integreringsarbeidet er grunnfundamentet av det virksomheten driver med. Tiltak som fører til at flyktninger kan starte og gjennomføre en solid utdanning, vil øke i årene som kommer. Mange av flyktningene som er kommet, mangler utdanning og arbeidserfaring, noe som gir enorme utfordringer med å finne lønnet arbeid.

Satsingsområder og måloppnåelse

Målene i forbindelse med handlings- og økonomiplanen er påbegynt på de fleste punkt, men virksomhetene mangler både kapasitet og økonomi til å gjennomføre.

Alle skolene har **skolebibliotek** i dag, men det er et utviklingstrekk at flere leser digitalt.

Mangelen på undervisningslokale gjør at antall elever på **kulturskolen** ikke er høyere. Målet er å gi tilbud til 2 000 elever etter at ny kulturskole står ferdig, og at andel grunnskoleelever som får kulturskoletilbud skal øke til 30 %. Kostratall fra 2018 viser at andel barn i grunnskolealder som står på venteliste til kulturskolen er 11,7 %.

I 2019 har 40 deltakere fullført kvalifiseringsprogrammet i flyktningvirksomheten.

Foreldreveiledningsprogrammet startet opp i oktober 2017. Dette er et samarbeid med flere virksomheter: Aspøy skole, team kultur- og oppvekst, barnevernet, helsestasjonen og PPT. Antall flyktninger som kommer til Ålesund, er vedtaksfestet av bystyret. Virksomheten er a jour på bosetting av flyktninger og enslige mindreårige.

Personell

Virksomhetsområdet har i 2019 110,6 årsverk. Dette er i henhold til budsjett og driftsavtaler. Per 31.12. benyttes det 112,6 årsverk. Økende aktivitet har bidratt til økt arbeidspress for mange, noe som har gitt seg utslag i høy vikarbruk i deler av kultur. Høye ambisjoner går utover kapasitet og kvalitet uten at ressursituasjonen justeres i tråd med kravene. Særsilt

har dette vært tydelig på kulturhusfronten der økt aktivitet med foajéen som tilvekst har krevd økt bemanning.

Det har vært en trend gjennom flere år at kulturvirksomhetene har lavt sykefravær. Sykefraværet på virksomhetsområdet har vært 3,6 % i 2019. Dette er under målet på 3,72 %. Måloppnåelse på antall gjennomførte medarbeidersamtaler det siste året er ca. 75 % og indikatoren har hatt en negativ utvikling siden forrige periode.

Økonomi

Regnskapet til virksomhetsområdet viser et mindreforbruk på 4,4 millioner kroner. Virksomhetsområdet hadde opprinnelig et netto budsjett på ca. 175,7 million kroner. Dette ble senere justert til 173,3 millioner kroner på grunn av inntak av flyktninger.

Det vises til informasjonen i tabellen under for resultatet til den enkelte virksomhet.

KULTUR	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Øk. Avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
KULTUR	63 467	70 048	70 463	69 694	-769
ÅLESUND KULTURSKOLE	18 141	19 605	19 605	19 844	239
FLYKTNINGER	94 176	86 473	83 673	79 501	-4 172
AVSATT BUDSJETT PÅ OMRÅDET	0	-380	-380	-100	280
Totalsum	175 785	175 746	173 361	168 938	-4 423

Bruker

Virksomhetsområdet har utstrakt bruk av brukerkontakt og brukermedvirkning i form av brukerundersøkelser, idrettsråd, allmøter, dialog og involvering.

Biblioteket bruker også sosiale medier og hjemmeside til kommunikasjon og informasjonsformidling. Målet er å tilpasse de kommunale tjenestene mest mulig til ønskene og behovene hos brukerne.

Kultur gjennomførte brukerundersøkelse for kulturhusene i 2015. En brukerundersøkelse ble gjennomført høsten 2017 på Moa svømmehall. Det har ikke vært gjennomført noen

brugerundersøkelse i 2019. Innenfor området idrett/friluftsliv og fysisk aktivitet samhandler virksomheten godt med Ålesund idrettsråd og til dels med Sunnmøre friluftsråd. Det er etablert en egen samarbeidsavtale mellom idrettsrådet og kommunen. Ellers er det god kontakt med en rekke av kommunens idrettslag, velforeninger og FAU ved en del skoler i forbindelse med utvikling av anlegg og areal.

Kulturskolen gjennomførte brukerundersøkelse blant elevene høsten 2018. Her var svarprosenten for lav til å kunne offentliggjøres.

Flyktningvirksomheten gjennomførte brukerundersøkelser vinteren 2017, med svarprosent på 93 %. Virksomheten har også hatt foreldreveiledningskurs av sine deltakere.

Samfunnsutvikling

Kultur har gjennomført ROS-analyser på en del områder og i forbindelse med enkelte større arrangement.

Av folkehelseiltak kan nevnes at biblioteket har etablert utebibliotek, utlånsordning for el-sykler og et samarbeid med Kirkens bymisjon om tiltak for lavinntektsfamilier.

Virksomheten har vært sterkt involvert i planleggingen av Kystpilgrimsleia gjennom Ålesund kommune.

Flyktning gjennomførte ROS-analyse 2019.

Tilsyn og kontroll

I Compilo er det meldt inn 54 avvik av virksomhetene i løpet av 2019. 10 av disse avvikene gjelder trusler. Dette er et område det bør fokuseres mer på i fremtiden.

Arbeid med internkontroll og kvalitet er et prioritert område.

Kultur har årlige branntilsyn i idrettshaller, kulturhus og svømmehall der avvik kontinuerlig blir fulgt opp. Det utføres scenerigg-kontroll på kulturhusene. Svømmehallen har kontrollør som tar vannprøver hvert kvartal. Alle badevakter må gjennomføre halvårlig obligatorisk kompetanseprøve. Lærere og assistenter må gjennomføre årlige kompetanseprøver. I tillegg foretas det sikkerhetssjekker, årlige serviceavtaler på nødlys, ventilasjon, el-anlegg, automatikkanlegg, heis, brannalarmsentral og brannslanger. Alle feil og mangler blir utbedret etter hvert.

Biblioteket har ikke tilsyn, men gir innsyn ved årlig å levere bibliotekstatistikk til Nasjonalbiblioteket.

Fylkesmannen er tilsynsinstans for **kulturskolene**. Områdene det føres tilsyn på, er begrenset til krav om politiattest blant ansatte. Internt foretas det årlig el-tilsyn og branntilsyn.

Flyktning har implementert kvalitethåndteringssystemet Compilo og har utarbeidet flere prosedyrer på området. I tillegg har virksomhetene et egen fagsystem der dokumentasjon av kartlegging, internkontroll, handlingsplaner, sykefraværsrapporter og skademeldinger lagres.

TEKNISK OG FELLESDRIFT

Virksomhetsområdet teknisk og felles drift består av sju virksomheter:

- Plan og bygning
- Kart og oppmåling
- Veg, anlegg og park
- Vann, avløp og renovasjon
- Eiendomsdrift
- Renholdsdrift
- Sentralkjøkken

Tjenestetilbudet

Virksomhetene skal levere tjenester i henhold til kravspesifikasjoner i gjeldende driftsavtaler.

2019 har vært et spesielt år der det er lagt ned mye arbeid i forberedelse til etablering av ny kommune. En rekke system, prosedyrer og rutiner innenfor området har vært berørt av overgangen, og krevd mye arbeid og ressurser å tilpasse til ny kommune. Dette har til en viss grad gått ut over den ordinære tjenesteproduksjonen og har også medført betydelig bruk av overtid. Sammen med andre kostnader som følge av kommunereformen, har dette for noen virksomheter ført til merforbruk i forhold til budsjett.

Personell

Virksomhetsområdet hadde 236,9 årsverk ved årsskiftet 2019/202. Sykefraværet i 2019 var 6,1 % som er under gjennomsnittet for kommunen på 7,5 %. Sykefravær følges opp. Innenfor virksomhetsområdet er 70 % av årsverkene besatt av menn. Dette er i hovedsak typisk mannsdominerte virksomheter, sett bort fra renholdsdrift og sentralkjøkken som er kvinnedominerte virksomheter. Det er vanskelig å oppnå en jevn kjønnsbalanse.

Økonomi

Regnskapet for 2019 viser et merforbruk på 23,6 mill. kroner. Det vises til informasjonen i tabellen under for resultatet til den enkelte virksomhet.

59 TEKNISK OG FELLESDRIFT	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Justert budsjett	Regnskap	Økonomisk avvik
Virksomheter	2018	2019	2019	2019	2019
5900 Plan og bygning	12 626	9 368	10 368	12 809	2 441
5901 Kart og oppmåling	5 277	6 201	6 201	5 430	- 771
5902 Veg, anlegg og park	32 386	32 130	31 430	32 146	716
5903 Vann, avløp og renovasjon (VAR)	- 152	56	56	5 114	5 058
5904 Eiendomsdrift	1 390	- 309	- 309	717	1 026
5905 Renholdsdrift	- 304	234	234	- 36	- 270
5906 Sentralkjøkken	- 3 012	- 2 743	- 2 743	- 3 935	- 1 192
5910 BINGSA (NÆRINGDRIFT AVFALL)	7 312	- 4 683	- 4 949	10 995	15 944
5999 AVSATT BUDSJETT FOR OMR. 59	-	- 677	- 677	-	677
Totalt	55 523	39 577	39 611	63 240	23 629

Av et totalt merforbruk på 23,6 mill. kroner innenfor virksomhetsområdet, er det Bingsa næringsdrift som står for det største negative avviket med 15,9 mill. kroner. Regnskapet for Bingsa gjelder driften som kommunal virksomhet fram til 1. juni 2019. Både inntekter og utgifter er lavere enn budsjett i 2019 som en naturlig følge av at Bingsa gikk over til drift som aksjeselskap fra 1. juni. Men reduksjonen i inntekter i forhold til budsjett er vesentlig større enn reduksjonen i utgifter, noe som er en konsekvens av at inntektene er betydelig overvurdert.

Fra 1. juni drives Bingsa av Bingsa Gjenvinning AS. Det arbeides intenst fra selskapets side med å få driften på rett kjørl og foreløpige signaler er positive. Selskapet har levert et positivt regnskapsresultat for 2019.

Det negative resultatet innenfor virksomhet Vann, avløp og renovasjon, knytter seg i hovedsak til husholdningsavfallet. Her har abonnentene blitt fakturert for lavt gebyr i forhold til utgiftene som har vært innenfor dette feltet.

Bruker

Lokalene er tilgjengelige for funksjonshemmede de fleste steder. Kommunens sentrallager og garderobeanlegg på Aksla stadion er ikke universelt utformet. Virksomhetene arbeider kontinuerlig for å gjøre Ålesund tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse for å sikre at de på lik linje med andre kan delta i samfunnslivet. Dette gjelder tilgang til byens gater og fortau, parkeringsplasser, uterom og kommunale bygg og institusjoner. Det brukes også midler for å tilpasse eldre konstruksjoner, og ved nyetablering blir universell utforming lagt til grunn.

Det er et mål for folkehelsen at innbyggerne i Ålesund kommune skal ha god helse og gode levekår. Tilgang til uterom, idrettsanlegg, grøntareal, turstier m.m. er med på å bidra til en mer aktiv befolkning og er en viktig del av kommunens folkehelsearbeid. Tilgang på godt

drikkevann er også med på å påvirke folkehelsen, og i Ålesund kommune tilfredsstillende alle prøver kravet til vannkvalitet. Videre benyttes svanemerkede produkter til rengjøring av kommunale bygg, og kvaliteten på rengjøringen er god. Det gjennomføres også løpende vedlikehold av bygningsmassen av kommunens serviceteam, teknisk team og vaktmestere. Mange hjemmeboende eldre benytter seg av middagslevering fra Sentralkjøkkenet og de sikres på denne måten tilgang til god og næringsrik mat.

Virksomhetene innenfor teknisk og felles drift skal gjennomføre brukerundersøkelser hvert tredje år. For mange av virksomhetene skulle dette ha vært gjennomført i løpet av året, men grunnet merarbeid i forbindelse med kommunereformen, har det vært enighet om at dette ikke skulle prioriteres i 2019. Flere av virksomhetene har likevel tett dialog med brukerne og får på denne måten tilbakemelding på sitt arbeid.

Samfunnsutvikling

De tekniske virksomhetene spiller en vesentlig rolle ved ulike sider i samfunnsutviklingen, bl.a. når det gjelder tilrettelegging for næringslivet, kommunal infrastruktur og folkehelse.

I Ålesund kommune gjenvinnes det meste av avfallet, enten i form av energigjenvinning eller materialgjenvinning, men det er ønskelig at mer går til materialgjenvinning og biologisk behandling slik at mindre går til energigjenvinning. Ca. 54,3 % av husholdningsavfallet går til energigjenvinning. Ca. 42 % går til materialgjenvinning og biologisk behandling. Dette er noe under målet på 50 %.

Rørfornyingsstakten de siste 12 månedene på vannledningsnettet og avløpsnettet er lavere enn nasjonalt anbefalt fornyingsstakt. Andel fornyet avløpsnett siste år er ca. 0,58 %, og andel fornyet vannledningsnett siste år er 0,76 %. Målet for begge er 1,5 %. Selv om resultatet i 2019 er under målet, er det likevel en økning fra 2018. Det er forventet at økningen skal fortsette i 2020. Manglende kapasitet innenfor planlegging, gjør at virksomheten sliter med å imøtekomme kravene i driftsavtalen på bl.a. fornyingsstakt og fjerning av direkteutslipp.

Fremover til det være økt fokus på å fremme smarte teknologiske løsninger, dette i samsvar med satsningen på Ålesund som universitetsby og Ålesund som smart by. Som en av de største institusjonene i regionen, vil Ålesund kommune være en sentral aktør i arbeidet med en bærekraftig utvikling.

Det er et mål at alle virksomheter gjennomfører og/eller oppdaterer ROS-analyse. Det er kun tre av sju virksomhetene innenfor virksomhetsområdet som oppgir at de har gjort dette i løpet av året. Flere av de tekniske virksomhetene informere om at de ikke har hatt nok ressurser til å gjennomføre dette arbeidet.

Tilsyn og kontroll

Alle virksomhetene innenfor virksomhetsområdet teknisk og felles drift oppgir at de har nødvendig kompetanse for å opprettholde forsvarlig drift.

Compilo er et kvalitets- og avvikssystem som skal videreføres til nye Ålesund, og det legges derfor stor vekt på at alle virksomhetene skal ta i bruk dette systemet. Alle virksomhetene i området har tatt i bruk Compilo, men det er fortsatt behov for videre opplæring og støtte.

BEFOLKNINGSUTVIKLING

Folketallet i Ålesund gikk opp med 1,42 % i 2019. Dette er en mye større vekst enn det som har vært vanlig de siste årene. Ålesund kommune har stimulert studenter til å melde flytting til Ålesund ved å gi dem gratis busskort. Dette ga som resultat at 450 studenter meldte flytting i 2019, noe som forklarer den høye folketallsveksten.

Fordeling av befolkningen i Ålesund kommune

Skolekrets	2019 Folketall	Prosent- vis andel av innb.	Areal Km2	Prosent- vis andel areal	2019 Innbygger e pr km2	2018 Innbygger e pr km2	%-Endring folketall 2018-2019	Nye boliger 2019
Hessa	4 186	8,60 %	4,0	4,29 %	1 047	1 042	0,41 %	
Aspøy	5 585	11,47 %	1,3	1,39 %	4 296	4 184	2,68 %	
Volsdalen	5 378	11,05 %	3,4	3,65 %	1 582	1 562	1,28 %	
Larsgården	2 573	5,29 %	1,4	1,50 %	1 838	1 806	1,74 %	
Hatlane	4 902	10,07 %	3,7	3,97 %	1 325	1 316	0,67 %	
Lerstad	2 344	4,82 %	2,0	2,15 %	1 172	1 177	-0,38 %	
Åse	4 021	8,26 %	1,9	2,04 %	2 116	2 053	3,06 %	
Spjelkavik	6 837	14,04 %	17,7	18,99 %	386	379	1,87 %	
Blindheim	5 572	11,45 %	8,9	9,55 %	626	626	0,04 %	
Flisnes	2 889	5,93 %	5,6	6,01 %	516	513	0,49 %	
Emblem	1 675	3,44 %	19,7	21,14 %	85	82	4,17 %	
Grimstad	1 599	3,28 %	10,3	11,05 %	155	151	2,53 %	
Stokke og Vik	1 119	2,30 %	13,3	14,27 %	84	83	1,40 %	
Sum	48 680	100,0 %	93,2	100,0 %	522	515	1,42 %	270
Tot. Inkl.ferskvann			98,6					

Emblem skolekrets hadde den største veksten fra 2018 til 2019 med 4,17%. Svakeste utvikling var i Lerstad skolekrets med en liten nedgang på 0,38%. Spjelkavik skolekrets er fremdeles den største.

Endring av folketallet har de siste årene bestått av følgende komponenter:

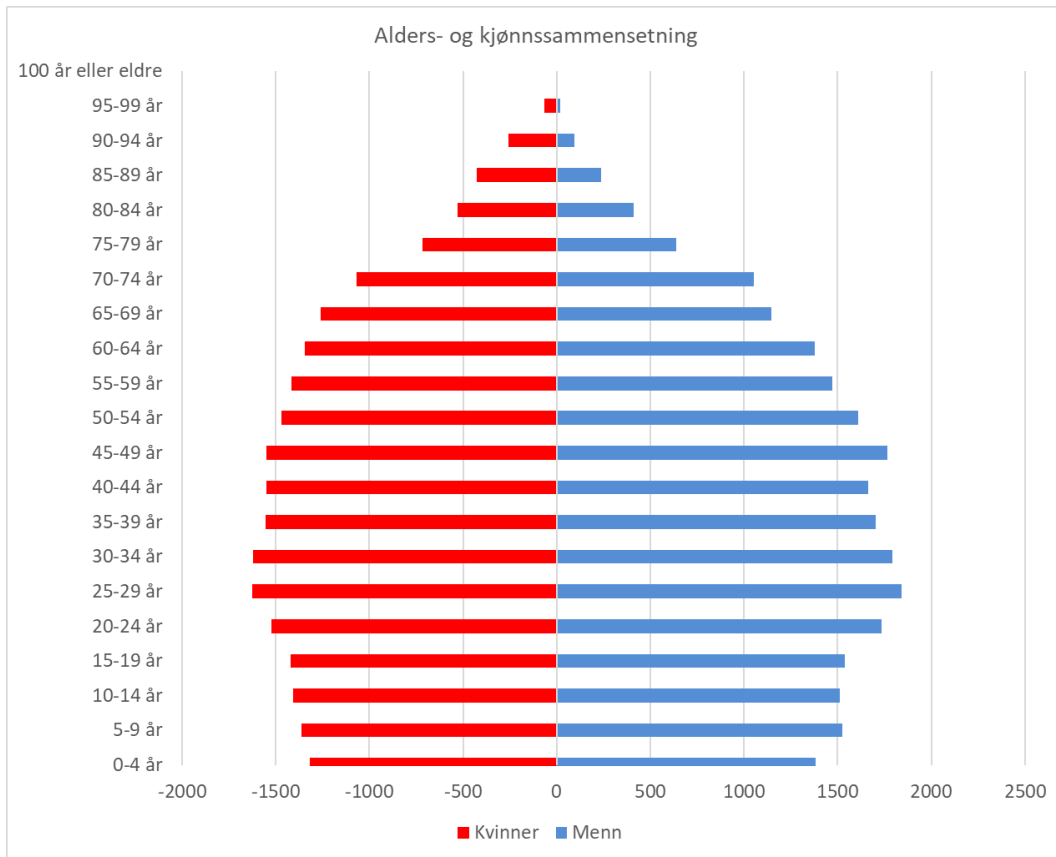
Endring av folketallet siste årene	2016	2017	2018	2019
Befolkning ved inngangen av året	46 747	47 199	47 511	47 998
Fødde	542	516	529	471
Døde	369	345	353	374
Fødseloverskot	173	171	176	97
Innvandring	787	582	512	434
Utvandring	377	348	293	203
Innflytting, innlandsk	2 050	2 082	2 117	2 462
Utflytting, innlandsk	2 188	2 181	2 023	2 110
Nettoinnflytting, inkl. inn- og utvandring	272	135	313	583
Folkevekst	452	312	488	682
Befolkning ved utgangen av året	47 199	47 511	47 998	48 680

Fødselsoverskuddet gikk kraftig ned i 2019. Denne nedgangen er en kombinasjon av færre fødte og en økning av antall døde. SSB melder om at fruktbarheten i Norge er synkende. Vi siterer fra SSB:

«Nedgangen er en trend som nå har pågått de siste ti årene. I 2009 var samlet fruktbarhetstall 1,98. Fruktbarheten har dermed sunket med 0,45 barn det siste tiåret, altså nesten et halvt barn per kvinne.»

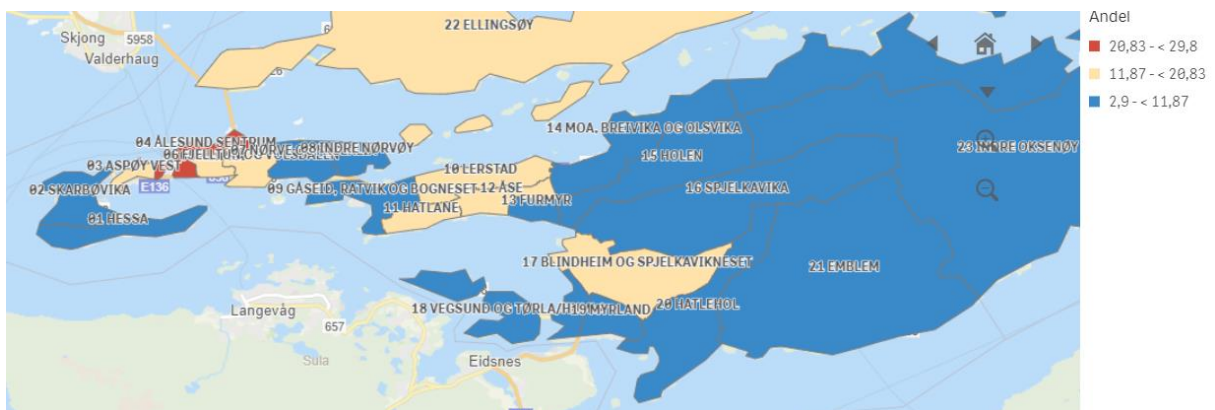
Fruktbarheten i Ålesund går også nedover og det ble født 60 færre barn i 2019 sammenlignet med 2018.

Alders og kjønnsfordelingen i Ålesund er i hovedsak lik landsgjennomsnittet. Dersom vi ser på kjønnsbalansen er det i overkant av 1000 flere menn enn kvinner. Arbeidsinnvandrere er i hovedsak enslige menn, og det fører til en overrepresentasjon av menn i de yrkesaktive i aldersgruppene. I gruppen over 65 år er det flere kvinner enn menn. Dette har sammenheng med at dødeligheten for menn er høyere i denne aldersgruppen.

Flytting

Ved å se på barneflyttinger sier det mye om hvor barneforeldre ikke ønsker å bo.

Røde soner betyr høy utflytting av barn. Gul er middels utflytting og blå område viser lav barneflytting. Ålesund sentrum har høyest utflytting av barn.

ÅRSBERETNING

Årsberetning skal gi opplysninger som er viktige for å bedømme kommunens økonomiske stilling og resultat for virksomheten, som ikke fremgår av årsregnskapet, samt om andre forhold av vesentlig betydning for kommunen.

Dette kapitlet vil kommentere de faktorene som påvirker resultat og finansiell stilling. Øvrige pliktige redegjørelser i årsberetningen, finnes under øvrige kapitler.

Årsregnskap

Obligatorisk oppsett av årsregnskapet er gitt i regnskapsforskriften. Det innebærer at driftsregnskapet skal presenteres etter oppsett i skjema 1A og 1B og investeringsregnskapet skal settes opp i skjema 2A og 2B. Bystyrets bevilgede budsjettammer er gitt i henhold til oppsett i skjemaene 1B og 2B.

Driftsregnskap – skjema 1A

Skjema 1A skal vise kommunens frie inntekter, hvordan disse er benyttet til finanskostnader, avsetninger og bruk innenfor virksomhetsområdene.

	Regnskap 2019	Rev. bud. 2019	Oppr. bud. 2019	Regnskap 2018
Frie disponible inntekter				
Skatt på inntekt og formue	1 559 319 584	1 459 986 000	1 424 986 000	1 459 582 388
Ordinært rammetilskudd	1 034 633 576	1 076 027 000	1 076 027 000	1 003 865 261
Skatt på eiendom	114 253 878	112 757 000	112 757 000	110 837 250
Andre generelle statstilskudd	159 686 033	156 037 300	151 129 000	162 717 483
Sum Frie disponible inntekter	2 867 893 071	2 804 807 300	2 764 899 000	2 737 002 382
Finansinntekter/-utgifter				
Renteinntekter og utbytte	65 420 067	42 521 000	42 521 000	49 886 490
Gevinst finansielle instrumenter	260 916	155 000	155 000	100 348
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	42 479 469	40 814 000	40 814 000	39 919 142
Tap finansielle instrumenter	0	-	-	-607 092
Avdrag på lån	51 183 152	47 487 000	47 487 000	46 463 908
Sum Finansinntekter/-utgifter	-27 981 638	-45 625 000	-45 625 000	-35 789 121

Avsetninger og bruk av avsetninger

Til dekn. av tidl. års regn.messige merforbruk	0	-	-	28 819 544
Til ubundne avsetninger	0	40 055 000	21 855 000	13 167 380
Til bundne avsetninger	21 558 280	17 321 000	17 139 000	31 018 783
Bruk av tidl. års regn.messige mindreforbruk	19 983 506	19 984 000	-	38 686 924
Bruk av bundne avsetninger	535500	300 000	-	-
	45 789 708	48 143 091	37 331 000	39 828 942
Sum Avsetninger og bruk av avsetninger	44 750 434	11 051 091	-1 663 000	5 510 159

Overført til investering

Overført til investering	0	19 713 000	19 100 000	16 813 238
Til fordeling drift	2 884 661 867	2 741 370 391	2 698 511 000	2 689 910 182
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	2 922 959 420	2 741 370 391	2 698 511 000	2 669 926 675
Merforbruk/mindreforbruk	-38 297 553	0	0	19 983 506

Driftsresultatet viser et merforbruk på 38,2 mill. kroner mot et mindreforbruk året før med 19,9 mill. kroner. Selv om de frie inntektene har vært høyere enn budsjettert, har utgiftssiden til virksomhetene økt enda mer.

Driftsregnskap – skjema 1B

Skjema 1B skal vise regnskap og budsjett innenfor de forskjellige virksomhetsområdene. Oppsettet er på samme detaljeringsnivå som bystyret vedtok driftsbudsjettet.

	Regnskap 2019	Rev. bud. 2019	Oppr. bud. 2019	Regnskap 2018
Interne tjenester og overføringer	657 404 258	617 020 700	621 795 000	603 918 392
Skoler og SFO	597 469 348	558 361 300	546 653 000	530 672 395
Barnehager	96 191 954	94 269 000	93 269 000	87 381 887
Undervisning annet	38 494 942	36 521 000	36 521 000	35 844 011
Hjemmetjenester	600 918 732	564 679 000	545 884 000	499 708 088
Sykehjem og legetjenester	563 677 728	537 645 091	534 174 000	508 911 634
Helse- og sosiale tjenester	307 734 367	293 052 100	286 070 000	280 168 431
Kultur og flyktning	168 894 338	173 361 000	175 746 000	175 784 799
Teknisk og fellesdrift	63 239 930	39 611 000	39 577 000	55 523 419
Frie inntekter, finans og fellesposter	- 171 066 177	- 164 000 800	- 181 178 000	- 107 986 382
Regnskapsskjema 1B - Drift per område	2 922 959 420	2 750 519 391	2 698 511 000	2 669 926 675

Det er store negative avvik mellom regnskap og budsjett. Avvikene blir forklart under hvert av de enkelte virksomhetsområdene.

Investeringsregnskap – skjema 2A

Skjema 2A skal vise det totale regnskapet og det totale budsjettet for hele kommunen. Oppsettet viser hvordan anleggsmidler og øvrig disposisjoner er finansiert.

	Regnskap 2019	Rev. bud. 2019	Oppr. bud. 2019	Regnskap 2018
Finansieringsbehov				
Investeringer i anleggsmidler	202 612 164	386 372 000	363 043 000	185 368 678
Utlån og forskutteringer	118 734 827	77 000 000	75 000 000	88 599 152
Kjøp av aksjer og andeler	64 928 662	9 100 000	9 100 000	11 136 908
Avdrag på lån	39 578 979	40 000 000	40 000 000	98 590 343
Dekning av tidligere års udekket	511 908	512 000	-	2 286 742
Avsetninger	23 897 143	0	-	2 568 975
Årets Finansieringsbehov	450 263 683	512 984 000	487 143 000	388 550 799
Ekstern finansiering				
Bruk av lånemidler	256 772 588	427 985 000	414 420 000	244 521 227
Inntekter fra salg av anleggsmidler	55 264 589	0	-	59 530
Tilskudd til investeringer	8 048 573	0	-	5 001 486
Kompensasjon for merverdiavgift	16 855 423	12 473 000	12 473 000	14 211 115
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	84 153 363	43 150 000	41 150 000	71 734 589
Andre inntekter	7 500 984	0	-	-
Sum Ekstern finansiering	428 595 521	483 608 000	468 043 000	335 527 948
Intern finansiering				
Overført fra driftsbudsjettet	0	19 713 000	19 100 000	16 813 238
Bruk av avsetninger	12 916 693	9 662 000	-	35 697 704
Sum Intern finansiering	12 916 693	29 375 000	19 100 000	52 510 943
Udekket/udisponert	-8 751 469	-	-	-511 908

Udekket beløp vil si at det mangler finansiering til utgiftene. I 2019 var det et udekket beløp på 8,7 mill. kroner. Det var budsjettert med overføring i fra driftsbudsjettet for dekning av egenkapitaltilskudd i KLP. Når driftsregnskapet gikk med merforbruk, ble det foretatt strykning av denne overføringen.

Investeringsregnskap – skjema 2B

Skjema 2B skal vise regnskap og budsjett fordelt på investeringsprosjektene innenfor de forskjellige virksomhetsområdene. Oppsettet er på samme detaljeringsnivå som bystyret vedtok investeringsbudsjettet.

	Regnskap 2019	Rev. bud. 2019	Oppr. bud. 2019	Regnskap 2018
Interne tjenester og overføringer	46 549 010	57 031 000	41 913 000	9 996 566
Skoler og SFO	24 645	-	-	270 705
Undervisning annet	0	-	-	306 958
Sykehjem og legetjenester	3 673 137	2 700 000	2 700 000	-
Helse- og sosiale tjenester	1 086 599	2 377 000	-	963 696
Kultur og flyktning	2 624 349	2 881 000	2 780 000	1 014 891
Teknisk og fellesdrift	148 654 423	321 383 000	315 650 000	172 815 862
Sum investeringer	202 612 164	386 372 000	363 043 000	185 368 678

Investeringene ligger under budsjettert nivå. Det er innfor område Teknisk og fellesdrift avviket et størst. Det gjelder i hovedsak investeringer innenfor Vann og Avløp hvor det er lavere framdrift i noen prosjekt enn forutsatt i budsjettet.

Lavere investeringsnivå enn budsjettert innenfor område Interne tjenester og overføringer, knytter seg til bypakken og byen som regional motor.

ØKONOMISK MÅLOPPNÅELSE

Ålesund kommune har vedtatt noen mål som skal ha til hensikt å belyse om den økonomiske soliditeten er tilfredsstillende. Følgende mål er valgt:

- netto driftsresultat 3 %
- netto lånegjeld 80 %
- disposisjonsfond 6 %

Tall hentet ut fra KOSTRA-statistikken til SSB, basert på foreløpige regnskapstall rapportert den 15.02.2020, viser utviklingen i måltallene for Ålesund kommune sammenlignet med KOSTRA-gruppe 13 og landet uten Oslo. Kommentarene til tallene er gitt under tabellen.

	Ålesund 2016	Ålesund 2017	Ålesund 2018	Ålesund 2019	Kostra- gruppe 13	Landet uten Oslo
Framsikt						
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter(B)	2,10 %	5,10 %	0,90 %	-2,10 %	1,50 %	1,40 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter(B)	102,50 %	96,50 %	92,90 %	93,20 %	93,10 %	89,40 %
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter(B)	0,80 %	0,80 %	0,90 %	0,80 %	11,20 %	10,80 %

KOSTRA-talene viser et negativt netto driftsresultat på 2,1 % i 2019, mot et positivt netto driftsresultat på 0,9 i 2018. Kommunens mål for netto driftsresultat er 3 %, men det er sjelden dette målet nås. I 2017 ble måltallet for netto driftsresultat oppnådd, men dette hadde sammenheng med engangsinntekter fra staten knyttet til kommunereformen. Netto driftsresultat har også blitt påvirket av dette i 2018 og 2019 hvor disse inntektene er benyttet, men da i negativ retning.

Netto lånegjeld er på 93,2 i 2019 mot 92,8 % i 2018. I periode som ROBEK-kommune, har måltallet vist en fallende trend siden det har vært begrensninger i låneopptak. Kommunen har langsiktig mål om lånegjeld på 80 % av brutto driftsinntekter. Pr. 2019 ligger måltallet på nivå med KOSTRA-gruppe 13 og noe over landsgjennomsnittet.

Disposisjonsfond har vært lavt i siste 4-årsperiode og er ved utgangen av 2019 på 0,8 % av brutto driftsinntekter. Målet om et disposisjonsfond på 6 % skal nås på lang sikt. Sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 13 har disposisjonsfond på 11,2 % og for landsgjennomsnittet er tallet 10,8 %.

Vurdering av økonomisk stilling

Ålesund kommune hadde i 2019 et stort merforbruk innenfor tjenesteområdene og som var hovedårsaken til at det totalt sett ble et negativt driftsresultat. Kommunen er avviklet etter 2019 og utfordringene med å oppnå økonomisk balanse og å dekke inn merforbruk ligger til nye Ålesund kommune. Også de andre kommunene som er med i sammenslåingen har negative driftsresultat i 2019.

Økonomisk er utfordringsbildet for den nye kommunen betydelig. Det er satt i gang prosesser med innsparinger som skal ha effekt på kort sikt, men i hovedsak på langsikt. Dvs. at effekten av innsparingene vil ha full virkning først i 2021

Sentrale inntekter

Budsjettområde for Skatt, finans og fellesposter viser de frie inntektene til kommunen, samt disposisjoner bystyret har gitt gjennom budsjettvedtak.

Beløp i hele tusen

tall i hele tusen

	Regnskap 2019	Rev. bud. 2019	Oppr. bud. 2019	Regnskap 2018
Skatt, finans og rammetilskudd				
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	-2 994 834	-2 915 224	-2 882 176	-2 779 237
FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER (DRIFT)	-40 911	-28 368	-28 368	-27 547
NETTO AVSETNINGER	-	20 855	20 855	41 987
OVERFØRING TIL INVESTERINGSREGNSKAPET	-	10 000	10 000	5 000
Sum skatt, finans og rammetilskudd	-3 035 745	-2 912 737	-2 879 689	-2 759 797

Område 90 Frie inntekter, finans og fellesposter ga totalt et bedre resultat enn revidert budsjettet på 120 mill. kroner.

Skatteveksten ble betydelig høyere enn budsjettet. Skatt og rammetilskudd ble 94 mill. kroner høyere enn opprinnelig budsjett. Skatteanslaget ble justert opp gjennom året slik at veksten ble 59 mill. kroner etter at budsjettet ble revidert gjennom året.

Premieavvik for pensjoner blir bokført innenfor dette område og bidro med 20 mill. kroner bedre resultat enn budsjettet.

Finansområde ble 16 mill. kroner bedre enn budsjettet. I første rekke var det høyere utbytte fra Tafjord kraft som stod for dette, men også høyere renteinntekter bidro positivt.

Det var opprinnelig gjort budsjettvedtak på avsetning av mindreforbruket fra 2018 på 20 mill. kroner til disposisjonsfond. Denne avsetningen ble i årsavslutningen for 2019 strøket da reglene tilsier dette når regnskapet viser merforbruk.

Tilsvarende ble også overføring fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet med 10 mill. kroner strøket da regnskapet for 2019 viste et merforbruk.

Interkommunale samarbeid

Ålesund kommune er ansvarlig for flere interkommunale samarbeid. Regnskapet for disse er integrert i kommunens øvrige regnskap, men er registrert på en slik måte at de får synliggjort sin selvstendige økonomiske stilling. Det vises til note 8 i regnskapet for detaljer rundt resultat i 2019 for de interkommunale selskapene.

Det har ikke vært større endringer i samarbeidene og det har heller ikke blitt avviklet eller kommet til nye i 2019. Dette trolig som en konsekvens av pågående kommunesammenslåinger. Skatte- og avgiftsinnkrevningen skal i 2020 over til staten. For dette interkommunale samarbeidet har det vært forberedelser gjennom 2019 for å forberede denne sammenslåingen.

Regnskapstall og noter

Ytterligere regnskapsoppsett, blant annet balanseregnskap og noter, blir presentert som eget vedlegg i regnskapssaken som skal til behandling i kommunestyret.

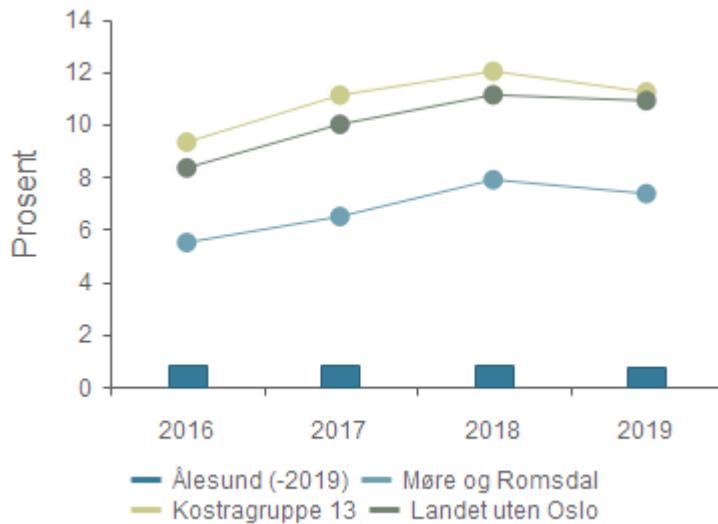
KOSTRA OG NØKKELTALL, KONSERN

Målet med KOSTRA-tall er å gi godt grunnlag for analyse, planlegging og styring, men også gi et grunnlag for å se om nasjonale mål nås.

Hovedtall drift

	Ålesund 2018	Ålesund 2019	Møre og Romsdal	Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
Prioritet					
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	0,3 %	-2,8 %	-1,5 %	0,5 %	0,3 %
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	0,9 %	0,8 %	7,4 %	11,2 %	10,9 %
Eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter (B)	2,9 %	2,9 %	4,3 %	2,1 %	3,2 %
Økonomi					
Frie inntekter i kroner per innbygger (B)	51 324	53 456	57 968	55 214	57 211
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	0,9 %	-2,1 %	-0,9 %	1,6 %	1,4 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger (B)	73 808	76 246	97 105	76 997	79 767
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	92,9 %	93,2 %	107,4 %	93,1 %	90,4 %
Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i prosent av brutto driftsinntekter (B)	38,3 %	39,2 %	32,0 %	37,4 %	34,2 %

PRIORITET - DISPOSISJONSFOND I PROSENT AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER (B)

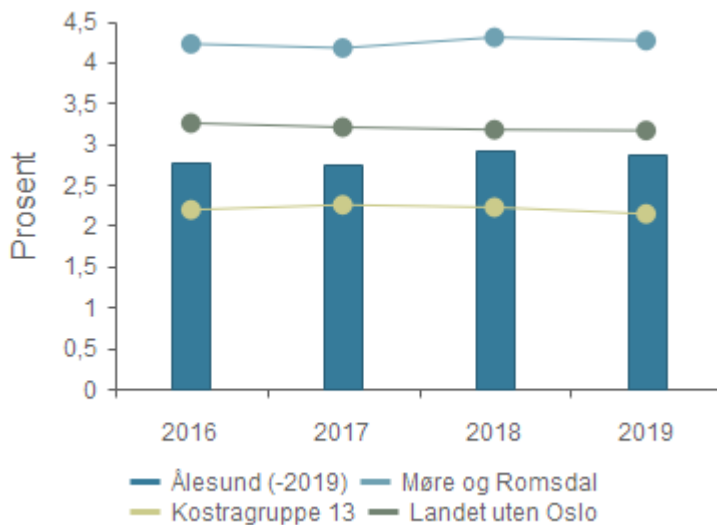

Disposisjonsfond er kommunens reserver for å dekke uforutsette utgifter og sviktende inntekter. Det bør utgjøre 10% av driftsinntektene. Hvis fondet er under 5 % vil det begrense kommunens økonomiske handlingsrom (kilde: KS). Ålesund har disposisjonsfond på bare 0,8 %. Dette har sammenheng med at Ålesund kommune nylig har vært ROBEK-kommune, og i tillegg får et negativt netto driftsresultat i 2019. Da har ikke kommunen kunnet prioritere å sette av til disposisjonsfond.

Til sammenligning har KOSTRA-gruppe 13 et disposisjonsfond på 11,2 %.

Ålesund kommune har vedtatt et økonomisk mål om å ha et disposisjonsfond på minimum 6 % av brutto driftsinntekter.

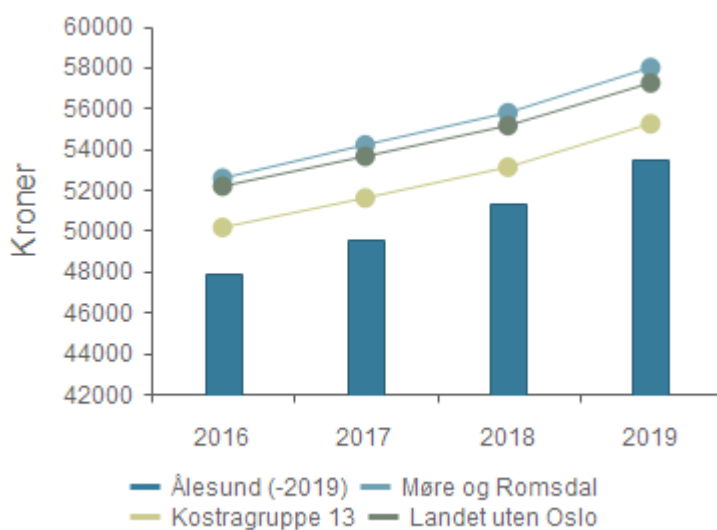
PRIORITET - EIENDOMSSKATT I PROSENT AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER (B)

Indikatoren viser eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter for kommunekonsernet. Eiendomsskatt er det kommunene selv som skriver ut. Den gjelder for bymessig bebyggelse, for verker og bruk og/eller hele kommunen.

I 2019 er eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter 2,9 % for Ålesund kommune mot landsgjennomsnittet på 3,2 %. Gjennomsnittet for kommunene i Møre og Romsdal er 4,3 % og for kommunegruppe 13 er den på 2,1 %.

ØKONOMI - FRIE INNTEKTER I KRONER PER INNBYGGER (B)

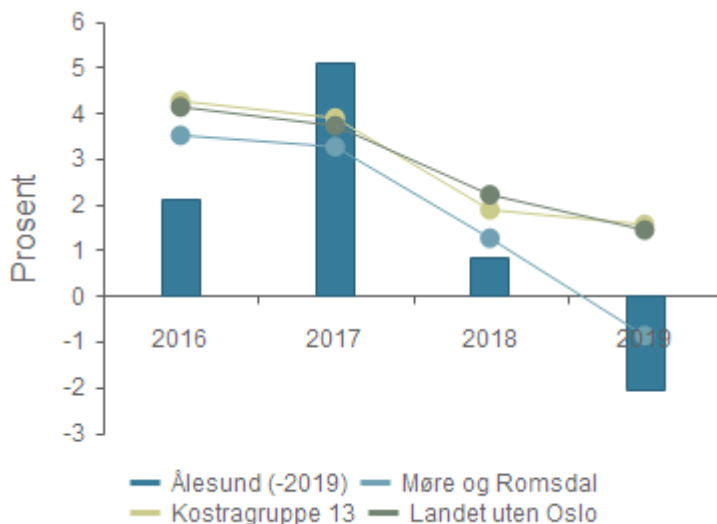

Med frie inntekter menes inntekter som kommunene kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter. Skatt på inntekt og formue, og rammetilskudd fra staten, defineres

som frie inntekter. Frie inntekter er i hovedsak bestemt av staten gjennom inntektssystemet. Figuren viser at Ålesund kommune fremdeles har relativt lave inntekter per innbygger sammenlignet med andre. Dette indikerer at det forventes at utgiftsnivået knyttet til tjenesteyting i Ålesund kommune skal være lavere per innbygger enn i andre kommuner.

Utviklingen i frie inntekter for Ålesund kommune fra 2018 til 2019 har vært på omtrent samme nivå som kommunegruppe 13 i kroner. Ålesund kommune har 1 758 kroner mindre i frie inntekter per innbygger enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13. Hvis Ålesund kommune hadde vært på gjennomsnittet for kommunegruppe 13, ville dette gitt 85,6 mill. kroner mer i frie inntekter.

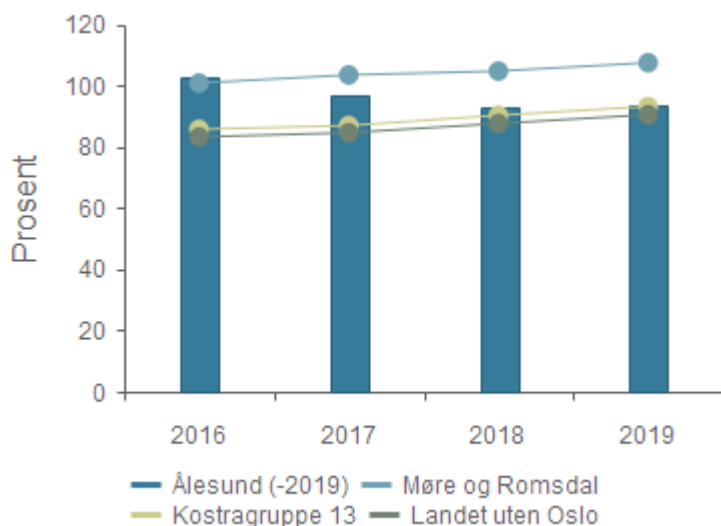
ØKONOMI - NETTO DRIFTSRESULTAT I PROSENT AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER (B)

Indikatoren viser resultatet i prosent av driftsinntektene etter at driftsutgifter, renter og avdrag er kostnadsført. Dvs. hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer. En hovedsvakhet ved indikatoren er at kostnader som slitasje og verdiforringelse på bygninger, inventar, maskiner etc. ikke trekkes fra når netto driftsresultat beregnes. Dette betyr at kommunene må ha et positivt netto driftsresultat for å ha en bærekraftig økonomi. Anbefalt minimumsnivå på netto driftsresultat for kommunene er 1,75 %. Før 2014 var anbefalt nivå 3 %. Ålesund kommune har som mål å oppnå minst 3 % netto driftsresultat årlig for å kunne avsette til disposisjonsfond eller bruke som egenfinansiering til investeringer.

Netto driftsresultat for Ålesund kommune konsern er på -2,0 %. Dette er en forverring på 2,9 % sammenlignet med året før. Sammenlignbare kommuner i Kostragruppe 13, i Møre og Romsdal og i landet uten Oslo har også et svekket resultat i 2019 sammenlignet med 2018. Men Ålesund har hatt større nedgang enn sammenligningskommunene.

ØKONOMI - NETTO LÅNEGJELD I PROSENT AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER (B)

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld fratrukket totale utlån. Pensjonsforpliktelser er ikke med i begrepet netto lånegjeld. Ålesund kommune har en stor andel utlån, bl.a. til Tafjord Kraft i form av ansvarlige lån og Startlån til vanskeligstilte på boligmarkedet.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter har hatt en liten økning økt fra 92,9 % i 2018 til 93,2 % i 2019. Altså en reduksjon på 0,3 prosentpoeng. Ålesund kommune har et mål for netto lånegjeld på sikt skal være på maksimum 80 % av brutto driftsinntekter.

ÅLESUND KOMMUNE

OM ÅRSMELDING 2019:

Årsmeldingen er et fellesprodukt med bidrag fra virksomhetsområdene og rådmannens stab.

Redaksjon

Christine Rørvik | Anne Bente Skjellum | Mette Gro Håberg | Magnhild Giskeødegård | Ole
Kristian Arntsen | Kjetil Korsnes